

บทที่ 5

การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์กับอำนาจทางการเมือง

ช่วง พ.ศ. 2528-2538

พระพุทธรูปและพระสงฆ์เป็นสถาบันคู่กับชาติไทยมาเป็นเวลานาน การกล่อมเกลாத่างสังคัมและวัฒนธรรมของคนไทยนับแต่เกิดไปจนตาย มีพื้นฐานมาจากคำสอนและความเชื่อทางพุทธรูปศาสนา สถาบันทางการเมืองปกครองได้ใช้พุทธรูปศาสนาเป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองตลอดมา ทั้งสถาบันการเมืองหรือรัฐและสถาบันพุทธรูปศาสนาต่างก็พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการเอื้อประโยชน์ให้เกิดซึ่งกันสถาบันของตนมาเป็นลำดับ โดยรัฐจะเป็นผู้ให้การอุปถัมภ์ทำนุบำรุงและปกป้องศาสนา ในขณะที่ศาสนาจะเป็นผู้ให้การกล่อมเกลาด้านจิตใจแก่พลเมืองของรัฐให้เป็นพลเมืองดี ง่ายต่อการปกครองของรัฐหรือแม้แต่เข้าไปเป็นผู้รับผิดชอบดูแลอำนาจรัฐก็จะเป็นผู้ปกครองที่ดี ก่อให้เกิดความสงบร่มเย็นแก่อาณาประชาราษฎร์ สถาบันสงฆ์เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการสืบต่ออายุของพุทธรูปศาสนา และเป็นสถาบันที่ให้การกล่อมเกลาท่างสังคัมและวัฒนธรรมแก่ผู้ศรัทธาในรัฐ ความเชื่อถือศรัทธาต่อสถาบันสงฆ์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อพระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ และสามารถเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณได้อย่างแท้จริง เท่านั้น

แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในรอบหนึ่งทศวรรษ (พ.ศ. 2528-2538) ที่ผ่านไป ทำให้มีความไม่มั่นใจว่าเกิดอะไรขึ้นกับสถาบันสงฆ์ และในอนาคตสถาบันสงฆ์จะยังคงดำรงสถานะความเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณได้หรือไม่ หลังจากเคยสูญเสียความเป็นผู้นำทางด้านปัญญาให้แก่สังคัมยุคใหม่ไปอย่างน่าเสียดาย การศึกษาถึงสถานภาพและบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคัมและสถาบันทางการเมือง รวมทั้งความเป็นไปภายในสถาบันสงฆ์ที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันต่าง ๆ ในสังคัม จึงเป็นสิ่งที่จะต้องศึกษาวิจัยให้เกิดความกระจ่างชัดและนำไปสู่การแก้ไข เพื่อให้สถาบันสงฆ์ยังคงเอื้อประโยชน์ต่อสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันผู้ถืออำนาจทางการเมืองซึ่งผลประโยชน์จะตกอยู่กับสังคัมโดยส่วนรวมในอนาคต

สภาทั่วไป

นักอนาคตวิทยาที่ชื่ออัลวิน ทอพเพลอร์ กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของโลกโดยเปรียบเทียบเสมือนคลื่นแห่งความเปลี่ยนแปลงจากคลื่นลูกที่หนึ่ง คลื่นลูกสองและคลื่นลูกที่สาม โลกในยุคคลื่นลูกที่หนึ่งเป็น "สังคมเกษตรกรรม" ที่เคลื่อนผ่านไปแล้ว และคลื่นลูกที่สองเป็น "สังคมอุตสาหกรรม" ที่กำลังจะผ่านไป สำหรับคลื่นลูกที่สามเป็น "สังคมยุคข้อมูลข่าวสาร" กำลังทะยานเข้ามาท่วมทับโลกทั้งโลกอย่างรวดเร็ว แม้บางแห่งยังมีสภาพเป็นสังคมอุตสาหกรรมอยู่บ้างก็ตาม ซึ่งเขาเองได้กล่าวว่า โลกยุคปลายศตวรรษที่ 20 ที่สัมผัสได้ทั่วไป คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะ "ทั้งโลก" (global) ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อม ประเทศตะวันตกและญี่ปุ่นที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรม มีบทบาทโดดเด่นยิ่งในเวทีโลก เป็นตัวกระทำที่ส่งผลกระทบไปทั่วทุกมุมโลก โดยผ่านการสื่อสารยุค "ไฮเทค" ¹ อารยธรรมใหม่ จะปฏิวัติสมมติฐานเก่าโดยสิ้นเชิง โลกกำลังเคลื่อนเข้าสู่ค่านิยมใหม่ เทคโนโลยีใหม่ ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิศาสตร์กับการเมืองในรูปแบบใหม่ การดำเนินชีวิตแบบใหม่ การสื่อสารอย่างใหม่ การที่จะเข้าใจโลกเช่นนี้ได้ ผู้คนต้องปรับตัวเองให้พร้อมที่จะรับสภาวะใหม่นั้น ² ค่านิยม ทรรศนะ ความเชื่อและคำสั่งสอนทั้งหลายของสังคมเกษตรกรรมค่อยพังทลายลง คำอธิบายใหม่ ๆ เกี่ยวกับเทพเจ้า ความถูกต้อง ความรัก อำนาจและความงาม ได้ทยอยกันเกิดขึ้น ³ ทอพเพลอร์ยังย้ำให้เห็นว่า พร้อมกับคลื่นลูก

---

¹ อัลวิน ทอพเพลอร์ เขียน, สุกัญญา ตีระวนิช และคณะ แปล, คลื่นลูกที่สาม (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2536), หน้า 7.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 80.

ที่สอง ปัจจุบันคลื่นลูกที่สามกำลังเปลี่ยนแปลงสถานการณ์อย่างรุนแรง การเปลี่ยนแปลงของสังคม ยิ่งเร็วขึ้นผู้คนยิ่งต้องเร่งตัวเองตามให้ทันข่าวสารใหม่ ๆ ที่ปรากฏออกมาอย่างไม่ขาดสาย ยิ่งจะต้องใช้ความเร็วมากยิ่งขึ้นในการแก้ปัญหาที่ดำรงอยู่ในความทรงจำของตน ผู้คนจะต้องสลัดภาพพจน์เก่าทิ้งไป มีเช่นนั้น การกระทำของคนเราก็มักจะออกห่างจากความเป็นจริง ทำให้ค่อย ๆ หมดสภาพจนรับมือกับสถานการณ์ไม่ได้⁴ สภาพความเปลี่ยนแปลงนี้เองที่ทุกประเทศทุกหนทุกแห่งในโลกกำลังประสบอยู่ แม้แต่ประเทศไทยก็หนีไม่พ้นกระแสของคลื่นลูกสามนี้เช่นเดียวกัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้า แต่จิตใจของมนุษย์ไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันกับการเจริญเติบโตทางวัตถุ มนุษย์จึงทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสังคมไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น การตัดไม้ทำลายป่าหรือสร้างแหล่งอบายมุข เพื่อกอบโกยเงินทอง สังคมเมืองร่ำรวยแต่ก็เต็มไปด้วยมลพิษและอาชญากรรม สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน พระพุทธศาสนาย่อมได้รับผลกระทบจากความเป็นไปในสังคมดังกล่าวมา แน่แน่นอนว่าสถาบันพหุศาสนาต้องปรับตัวเพื่อไม่ให้ปัญหาในบ้านเมืองมาทำบ่อนเซาะสถาบัน และในขณะเดียวกันก็สามารถนำทางสังคมออกจากปัญหาเหล่านั้น การจะทำการกิจเช่นนั้นได้ ก็ต้องตามทันความเป็นจริงที่ว่าสังคมไทยอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งบางครั้งต้องเปลี่ยนแปลงตามเงื่อนไขภายนอกประเทศ เช่น เศรษฐกิจไทยเติบโตรวดเร็ว ก็เพราะต่างชาติเข้ามาลงทุน การที่ต่างชาติเข้ามาลงทุนกันมาในประเทศไทยเป็นลักษณะประการหนึ่งของยุคโลกาภิวัตน์⁵

ระหว่าง พ.ศ. 2528-2538 ตรงกับช่วงที่รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-7 (พ.ศ. 2525-2539) การพัฒนาในช่วงนี้เน้นด้านเศรษฐกิจเป็น

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 133.

⁵ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต), พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์, หน้า 4-5.

หลัก ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในลำดับรอง นโยบายพัฒนาคนของประเทศในด้านจิตใจได้รับความสนใจน้อยมาก โดยจะมุ่งด้านร่างกายและสติปัญญาความสามารถอย่างมาก แต่ยังคงขาดการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งเป็นส่วนสำคัญในปัจจุบัน⁶ และจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าวมานั้น ทำให้ประเทศไทยได้กลายเป็นประเทศที่มีอัตราความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจค่อนข้างสูงมากประเทศหนึ่งของโลก และสิ่งนี้เองที่ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากมายมหาศาลต่อกระบวนการทางสังคมของไทย จากประเทศเกษตรกรรมได้ผันตัวเองมาเป็นประเทศกึ่งอุตสาหกรรม พฤติกรรมของผู้คนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก เกิดพฤติกรรม "สังคมบริโภคนิยม" หรือนับถือ "ลัทธิบูชาเงิน" โดยทั่วไป ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลง การเพิ่มขึ้นของประชากร การต่อสู้แข่งขันระหว่างกัน การต่อสู้ดิ้นรนเพื่อชีวิตและครอบครัว รวมทั้งปัญหาสังคมที่สลับซับซ้อนมีเพิ่มมากขึ้นและรุนแรงยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการจราจร ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านศีลธรรมและจิตใจ ซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนต้องได้รับการกระทบกระเทือนและเสื่อมลง ก่อความเครียดและความวิตกกังวลให้ผู้คนในปัจจุบันเพิ่มมากยิ่งขึ้น มีหลายคนต้องเป็นโรคจิตและโรคประสาท⁷ การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในรอบ 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ทั้ทั้งในแง่เศรษฐกิจและสังคม ประเทศไทยได้รับเอาวัฒนธรรมและเทคนิควิทยาตะวันตกเข้ามาใช้ในประเทศอย่างภาคภูมิใจโดยปราศจากการเลือกเฟ้นไตร่ตรอง หนึ่งได้ถือเอาแม่แบบของการพัฒนาจากประเทศตะวันตกมาเป็นตัวอย่าง ความเจริญของประเทศถูกวัดด้วยอัตราการเพิ่มของรายได้ประชาชาติและการขยายตัวของการลงทุน เทคนิควิทยาแบบใหม่ ๆ ถูกนำมา

⁶ สมพร เทพสิทธิ์ธา, ปัญหาเกี่ยวกับศาสนาและจริยธรรม, หน้า 41.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13-14.

ใช้ในการผลิตแทนแรงงานคนซึ่งใช้อยู่เดิม การพัฒนาในขณะนี้เป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง⁸ ผลกระทบหนึ่งได้ทำให้โครงสร้างและความสัมพันธ์บางอย่างในสังคมสูญเสียไป ดุลยภาพของสังคมสูญเสียไป ค่านิยมในทางจิตใจเปลี่ยนแปลงไป ความขัดแย้งระหว่างคนหนุ่มสาวกับผู้ใหญ่รุนแรงขึ้น คนว่างงานเพิ่มมากขึ้น ช่องว่างระหว่างคนรวยคนจนเพิ่มมากขึ้น ความอยุติธรรมในสังคมแผ่ขยายครอบคลุม ผู้คนในสังคมตกอยู่ภายใต้ระบบกลไกของสังคมอย่างไม่มีทางดิ้นรนขัดขืน⁹ สถาบันสงฆ์และพุทธศาสนาในโลกสมัยใหม่เช่นปัจจุบัน หลีกเลียงไม่ได้ที่จะต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยแห่งความเป็นจริงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ด้วยการยอมรับผลของความเจริญเติบโตตามแบบอย่างสมัยใหม่ ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมากมายกับหลักธรรมคำสั่งสอนและวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมพุทธ บทบาทของพระสงฆ์ในโลกสมัยใหม่ได้แปรเปลี่ยนไปสู่บทบาทของผู้รับใช้สังคมมากยิ่งขึ้น ด้วยการริเริ่มโครงการพัฒนาสังคมและชุมชนที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับนโยบายของรัฐ และในทางกลับกัน เป็นการดำเนินงานภายใต้การดูแล ควบคุมของรัฐบาลในช่วงของการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง เพื่อเผยแพร่อุดมการณ์ของรัฐบาลไปสู่ประชาชนให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และกรณีสุดท้ายพระสงฆ์ได้รับการตีความเพื่อสนับสนุนอุดมคติของรัฐมากกว่าจุดมุ่งหมายทางจิตวิญญาณตามหลักการของพุทธศาสนาอย่างแท้จริง¹⁰ ในขณะที่รัฐได้รับประโยชน์จากพระศาสนาอันเนื่องด้วยมรดกทางวัฒนธรรมจากอดีตซึ่งศาสนาได้ได้รับประโยชน์ด้วยการอุปถัมภ์ค้ำชู ทำนุบำรุง ป้องกันดูแลจากรัฐหรือสถาบันทางการเมืองตลอดมา แต่หลังจากประเทศได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจาก

⁸ ดิซ นัท อันห์ เขียน, พจนา จันทรสันต์ และ ชาญนรงค์ เมฆินทรานุกร แปล, พุทธศาสนาในอนาคต (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วน ภาพพิมพ์ จำกัด, 2520), หน้า (5).

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า (5).

¹⁰ สมบูรณ์ สุขสำราญ, พุทธศาสนากับความชอบธรรมทางการเมือง กรณีเปรียบเทียบประเทศไทย ลาว และกัมพูชา, หน้า 135.

ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ความเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 พระราชอำนาจและงบประมาณในการบริหารประเทศซึ่งเคยเป็นของพระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียว ก็ตกมาอยู่ที่ฝ่ายคณะรัฐมนตรีต้องเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการตามรัฐธรรมนูญที่ได้ตราขึ้นโดยการขึ้นนำของคณะราษฎร และหลังจากพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ทั้งหมดถูกถ่ายโอนมาอยู่กับคณะรัฐมนตรี พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเป็นสถาบันทางการเมืองอีกต่อไป ดังนั้น จึงได้ทรงบำเพ็ญศาสนกิจในฐานะส่วนพระองค์เท่านั้น เมื่อพระราชอำนาจไม่เต็มทำให้ไม่ทรงอาจทำนบารุงดูแลกิจการพระศาสนาต่อจากบรมมหากษัตริย์ได้เต็มที่ ทรงทำอย่างรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 5 ไม่ได้¹¹ การอุปถัมภ์บารุงพุทธจักรไม่อาจดำเนินไปอย่างที่ทรงปรารถนา สำหรับคณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่ไม่มีพระธรรม ไม่มีทศพิธราชธรรมเหมือนพระมหากษัตริย์ จึงได้เห็นพระศาสนาเป็นเพียง 1 ใน 100 ที่คณะรัฐมนตรีจะพึงให้ความสำคัญ เห็นเรื่องใหญ่กลายเป็นเรื่องเล็ก เท่ากับเป็นการทิ้งพระศาสนาเลย พุทธการณีย์ เสฐียรพงษ์ วรรณปก กล่าวว่ "เมื่อมายุคการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐบาลรับมอบถ่ายโอนมาเฉพาะหน้าที่ในการปกครองดูแลประเทศ แต่หน้าที่ในการอุปถัมภ์พระสงฆ์ การอำนวยความสะดวกในเรื่องปัจจัย 4 แก่พระสงฆ์ไม่ได้รับมา หรือลืมเสีย รัฐบาลทุกรัฐบาลเลยงบประมาณที่จะให้แก่วัดไม่สนใจบซ่อมแซมปฏิสังขรณ์ที่จะให้แก่วัด"¹² ได้ทำให้ความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของรัฐบาลในขณะนั้นว่า จะกำหนดนโยบายต่อศาสนาไปในทิศทางใด จึงพอมองได้ว่า ตลอดห้วงเวลาที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองดังกล่าวนี้ รัฐซึ่งเป็นผู้ถืออำนาจทางการเมืองได้ให้ความสำคัญต่อสถาบันทางศาสนาอย่างน้อยกว่าเดิม และสิ่งนี้คือสาเหตุหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อทุกสถาบันในสังคมเป็นอันมาก รวมถึงสถาบันสงฆ์อันเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันพุทธศาสนาด้วย

¹¹ สัมภาษณ์ พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ, 25 เมษายน 2539.

¹² สัมภาษณ์ เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 12 กุมภาพันธ์ 2540.

สถานะภาพพระสงฆ์

ดังที่ได้กล่าวถึงศัพท์ว่า บวช นั้นมาจากศัพท์บาลีว่า "บัพฺพิชชา" (มาจาก บ+วช ชาติ) หมายความว่าออก หรือเว้นจากความพัวพันกับการครองเรือน รวมถึงจากความประพฤติกู้ ได้แก่ การหลีกออกจากบ้านเรือนไปหาที่สงัดที่ไกลจากบ้านเรือน เช่น ในป่า ทำที่พักพออาศัยอยู่ได้ เช่น บรรณศาลา (ทับไผ่ไม้) เพื่อทำความสงบระงับชั่วคราวบ้างตลอดไปบ้างถือกันว่าเป็นการประกอบ กุศลหรือบุญอย่างสูงมาก่อนที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้¹³ สำหรับการบวชนั้น พระพุทธเจ้าและพระพุทธ ศาสนา ไม่ได้บังคับให้คนบวช เมื่อคนมีสัทธาบวชสาหะก็ขอบวชเอง หากห้อยถอยในการที่จะบวชอยู่ ก็ ทรงอนุญาตให้ลาสิกขา คือละเพศภิกษุออกเป็นคฤหัสถ์ได้ ไม่บังคับให้ต้องบวชอยู่ตลอดไป และถ้า มีสัทธาบวชสาหะจะบวชอีกก็ขอเข้าบวชได้ การปฏิบัติเช่นนี้เพื่อไม่ให้คนต้องฝืนใจบวชอยู่และประพฤติกู้ ชั่วผิดจรรยาของบรรพชิต (ผู้บวช) ทิด¹⁴

เมื่อผู้บวชได้บวชแล้ว มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระวินัยอันเป็นพระบัญญัติที่พระพุทธเจ้าทรง บัญญัติไว้ ด้วยการศึกษารวมกัน ตามความสามารถตามความหมายเดิมของพระพุทธศาสนา ให้เป็น บรรพชิตที่ดีเสมอกับบรรพชิตที่ดีด้วยกัน¹⁵ ตามคัมภีร์ทางพุทธศาสนาทุกบทที่ขอบวชจะบวชอยู่ตลอด ชีวิตหรือจะสึกก็ได้ พระพุทธองค์ไม่ทรงบังคับ แต่ระหว่างบวชนั้นต้องศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย เพื่อให้มีความรู้ในการนำไปปฏิบัติและเผยแพร่ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตอบแทนการละคุณในการเลี้ยง

¹³ คลังวิทยา, ขมมพระนิพนธ์ของสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ พระสังฆราช
วัดบวรนิเวศวิหาร (พระนคร : อักษรสารการพิมพ์, 2498), หน้า 133.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 140-141.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 142.

ด้วยปัจจัย 4 ของพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสและต้องไม่ทำให้ผู้ปฏิบัติผิดหวัง ส่วนการจะลาสิกขาหรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง การบวชแล้วไม่ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยโดยเห็นว่าไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันทางโลกได้เท่ากับเป็นการตกตัวตัวเองอย่างร้ายแรง¹⁶

เรื่องของพระย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับชาวพุทธมาก เพราะความเป็นหรือความตายของพระศาสนาย่อมจะผูกไว้กับพระ ถ้าพระดีศาสนาก็พลอยดีหรือรุ่งเรืองไปด้วย เหตุหนึ่งเพราะพระเป็นบุคคลลงในที่สุด เป็นผู้ที่จัดว่าใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้ามากที่สุด ในสมัยพุทธกาล แม้ในปัจจุบันพระก็ยังครองตำแหน่งในศาสนาสูงสุดอยู่ ด้วยเหตุดังกล่าวมา เมื่อมีเรื่องเสื่อมเสียขึ้นในวงการพระศาสนา ผู้ที่จะสร้างความสะเทือนใจให้กับชาวพุทธมากที่สุดก็คงไม่พ้นพระไปได้¹⁷ ความเป็นพระตามคตินทางพุทธศาสนามีใช้เพียงการนุ่งห่มผ้ากาสาวพัสตร์เท่านั้น เพราะวัตถุประสงค์ของการ "บวชพระ" ที่แท้จริงอยู่ที่ การเว้นจากการกระทำความชั่ว เว้นจากการประพฤตฺเยี่ยงคฤหัสถ์ ทำตนให้เป็นผู้ปราศจากเรื้อน เพื่อแยกตัวจากสังคมแบบฆราวาสโดยทั่วไป ดังนั้น คำว่า "พระ" จึงแปลว่าผู้ประเสริฐ สิ่งที่ประเสริฐเดินเข้าไปหาความดับ ความสว่าง ความสงบ การบวชเปรียบเสมือนจับหญ้าคายังมีรูปแบบศีลาจารวัตรมากเท่าใดหญ้าคาก็ยิ่งบาดได้เท่านั้น ถ้าฆราวาสเข้าใจมากขึ้นแล้วสนใจพระศาสนามากขึ้นโอกาสของปลอมก็จะมีได้น้อย¹⁸ ในตรงก่อนยังไม่มีโรงเรียนยังไม่มีมีการฝึกสอนทางศาสนาในทางปกครองและในความรู้อื่น ๆ อันเป็นเบื้องต้น แม้แต่การเรียนหนังสือไทย ผู้บวชจึงเป็นอันหัดเป็นผู้ใหญ่ปกครองตัวเองด้วย ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 พระเจ้าแผ่นดินทรงพระกรุณาจัดการศึกษาขึ้น มีโรงเรียนให้กุลบุตรได้เลือกเล่าเรียนจนถึงส่งนักเรียนไปเรียนต่างประเทศ

¹⁶ วสัน อิศระ, ชาวพุทธกับวิกฤตศรัทธา, หน้า 115-116.

¹⁷ ธรรมรักษา, พุทธศาสนาเสื่อมจริงหรือ, หน้า 40.

¹⁸ ส. ศิวรักษ์, ลोकตราบสังคมสงฆ์, หน้า 136.

ก็มีและมีโรงเรียนสตรีขึ้นด้วย การบวชจึงมีน้อยลง แต่ก็ยังมีผู้ใหญ่พอใจให้มอญในปกครองได้บวชบ้าง ผู้บวชพอใจบวชเองบ้าง จึงยังมีการบวชสืบต่อจนทุกวันนี้¹⁹ การบวชเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชายไทย เพราะถือว่าได้ทดแทนคุณบิดามารดา ได้อบรมบ่มนิสัยตามคัมภีร์ทางพุทธศาสนาซึ่งคนไทยให้ความสำคัญต่อประเพณีการบวชเรียนมาแต่ในอดีต แต่เมื่อโลกได้มีการพัฒนาไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ความผันผวนทางคตินิยมเริ่มเปลี่ยนไป จากที่เคย "บวชเรียน" ส่วนใหญ่จะกลายเป็นการบวชตามประเพณี 5 วัน 7 วันหรือ 15 วันมากขึ้น อันเป็นผลอย่างหนึ่งจากความเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมที่สลับซับซ้อนขึ้น มีความเป็นบริโภคนิยมยึดติดในวัตถุกันมากขึ้น พระมหาจรรยา สุธัญญาโณ กล่าวว่า "เมื่อวัตถุนิยมกาโหมเข้ามาพระสงฆ์เองตั้งรับไม่ได้ พระอภัยมณีอาจารย์ต่างก็ถูกวัตถุนิยม บริโภคนิยม พาณิชนิยมเข้าครอบงำเป็นสาเหตุให้วงเต็นช้อตราดัง เป็นผลพวงทำให้ขาดหน้าที่อบรมสั่งสอนสัทธวิฑาริกและอันเตวาสักไป" และ ประเวศ วะสี กล่าวเสริมขณะที่สื่อมวลชนกำลังวิพากษ์วิจารณ์พระยันตระ อมโร ว่าสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไป มนุษย์มีวาทะโหลกัทธิบริโภคนิยมด้วยความเห็นผิด เป็นการได้รับความสุขที่ไม่แท้จริง ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญมากกว่าเรื่องของพระรูปหนึ่งรูปใดจะปาราชิกหรือไม่ ในกรณีของพระยันตระ ที่เป็นข่าวโด่งดังอยู่ในขณะนี้ ควรจะถือเอาเป็นโอกาสในการสร้างสรรค์สังคมไทยด้วยการชี้แจงให้ทุกคนมีความเข้าใจในหลักพระธรรมมากยิ่งขึ้น" และยังได้กล่าวถึงคณะสงฆ์ต่ออีกว่า "ขณะนี้คณะสงฆ์มีความอ่อนแอมากมีผลจากระบบราชการเข้ามาแทรกแซงการแต่งตั้งพระสังฆราชตลอดจนพระสังฆาธิการทำให้ระบบเดิม ๆ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปหมด และคณะสงฆ์เองก็ถูกครอบงำจนเกิดความเคยชินซึ่งทางออกของสงฆ์ในขณะนี้ คือ จะต้องร่วมแรงร่วมใจกัน"²⁰ พร้อมกันนี้ก็ยังได้กล่าวต่อไปอีก

¹⁹ คลังวิทยา, ชุมนุมพระนิพนธ์ของสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ พระสังฆราช
วัดบวรนิเวศวิหาร, หน้า 144-146.

²⁰ แนวหน้า (11 กุมภาพันธ์ 2537): 1,2.

ว่า "สังคมไทยอยู่ในขั้นบริโศกที่รุนแรง ยึดติดวัตถุที่เกิดจากอิทธิกลายเป็นโครงสร้างนำไปสู่การทำลายมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทำลายพระพุทธศาสนาที่เป็นระบบปัญญาที่สูงที่สุด เมื่อมนุษย์ยึดติดกับวัตถุ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งกับขบวนการก่อให้เกิดความโศก โกรธ หลงและปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น มีการส่งเสริมสมณศักดิ์ของพระ ทำให้พระมัวอยู่กับสิ่งเหล่านี้...ยังมีการเสียเงินเพื่อให้ได้ซึ่งสมณศักดิ์ รวมทั้งพระ เกี่ยวพันกับเรื่องเงิน ทำให้เกิดความล้มเหลวลงมลาย มีอิทธิพลต่อคณะสงฆ์ ทำให้พระรักษาพรหมจรรย์ได้ยากมาก รวมไปถึงการผิดศีลอื่น ๆ ตามมา เช่น มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ลงรูปในหนังสือต่าง ๆ ถ่ายรูปให้มีสีสันสวยงาม เป็นการโฆษณาให้ยึดติดกับวัตถุ เวลาไปต่างประเทศจะนำขบวนการติดตามไปเป็นขบวน ซึ่งง่ายต่อการต้องอาบัติปฐมปาราชิก" ²¹ สังคมไทยเวลานี้ความสับสนเกี่ยวกับข่าวสาร เริ่มมีมากขึ้น ในขณะที่ภาควิชาการมีสมณสารของพระที่ตกเป็นข่าวนำเสื่อมสี แต่ส่วนกระแสกับข่าวที่สื่อมวลชนได้โหมกระพือ ความสับสนมีอยู่โดยทั่วไป พระธรรมปิฎก ได้กล่าวตอนหนึ่งในการแสดงธรรมเรื่อง "คนไทยควรจะยึดอะไรเป็นที่พึ่ง" ว่า เรื่องที่เกิดขึ้นแยกได้เป็น 3 ประเด็น คือ

- ประเด็นที่ 1 เหตุการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้เรื่อย ๆ ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่าพื้นฐานของสังคมไทยเปลี่ยนจากเดิมที่เคยควบคุมวัด ปัจจุบันวัดกับพระมีความห่างเหินกัน ทำให้สังคมไทยขณะนี้อ่อนแอกระปลกกระเปลี่ยน
- ประเด็นที่ 2 เมื่อมีความคิดของคนใดคนหนึ่งที่ตั้งขึ้นมาในลักษณะต่าง ๆ แต่ชาวบ้านตรวจสอบไม่ได้ เพราะคนที่ตั้งตนเองเป็นวีรบุรุษนั้นอาศัยสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือ
- ประเด็นที่ 3 พระสงฆ์มีการจัดการที่อ่อนแอไม่ทันเหตุการณ์ ไม่ทันท่วงที ซึ่งความจริงกฎของมหาเถรสมาคมก็มีอยู่ แต่ไม่มีการนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง ²²

²¹ ส. ศิวรักษ์, สีกากับผ้าเหลืองและพรหมจรรย์ในสังคมบริโศกกับทางออกของคณะสงฆ์ไทย (กรุงเทพฯ : บริษัทสหธรรมิกจำกัด, 2537), หน้า 25.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 26-27.

สถานะภาพพระสงฆ์แม้จะอยู่ภายใต้กฎหมายคณะสงฆ์แต่ละฉบับแตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองสงฆ์ ร.ศ. 121 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 หรือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแม้แต่ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 ก็ตาม ภาพโดยรวมของคณะสงฆ์ไทยมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาก พระมหาสุรพล สุจริโต กล่าวยืนยันว่า "คณะสงฆ์ไทยเป็นเอกภาพมาก เพราะมีน้อยนัยเมื่อเทียบกับชาติอื่น ประเด็นนี้ น่าจะใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี" ถึงแม้บางครั้งจะเกิดความเห็นที่แตกต่างกันออกไป จนมีการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 จากระบบมหาเถรสมาคมมาเป็นระบบ "สังฆสภา" เพื่อให้การบริหารคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับยุคสมัย²³ ก็ตาม แต่การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างองค์กรปกครองคณะสงฆ์ก็ยังมีได้เกิดขึ้น

พฤติกรรมการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์

การพัฒนาประเทศที่เน้นด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่ไม่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เท่าที่ควร ได้สร้างผลกระทบต่อสถาบันทางสังคมต่าง ๆ อย่างมากมายดังกล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันสงฆ์ที่ถือเป็นเครื่องปรากฏและสืบต่อแห่งพระพุทธศาสนาได้รับผลกระทบไม่น้อยไปกว่าสถาบันทางสังคมอื่น บทบาทของสถาบันสงฆ์ต่อสถาบันทางสังคมแวดล้อมได้ถดถอยลง พระสงฆ์แต่เดิมซึ่งเคยเป็นแม่สีสอนฆราวาส กลับถูกฆราวาสเป็นแม่สอนในปัจจุบัน ความเป็นผู้นำด้านปัญญาและจิตใจเสื่อมถอย วัดไม่สามารถรักษาความเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้เหมือนแต่ก่อน ยังคงมีวัด

²³ สิริวัฒน์ คำวันสา และ ทองพรรษ์ ราชภักดี, สงฆ์ไทยใน 200 ปี เล่ม 2, หน้า 192-195.

และพระสงฆ์จำนวนน้อยเท่านั้นที่ยังรักษาความเป็นผู้นำอยู่ได้ การประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์บางรูปแทบจะไม่แตกต่างไปจากฆราวาส ผู้คนขาดหลักยึดทางจิตใจ พระพิศาลธรรมพาทย์ ได้กล่าวว่า "สังคมไทยเกิดสภาพที่เลวและขึ้นมา โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม คือ เกิดการแก่งแย่งกันตั้งแต่แย่งสมบัติ แย่งกิน แย่งกาม แย่งเกียรติเป็นตัวสำคัญ บทบาทพระสงฆ์ทำตัวให้เกิดภาพอับลัทธิขึ้นมา เนื่องจากเวลาเกิดเหตุขึ้นไม่มีใครกล้าหาญเข้าไปจัดการ ใครกล้าเข้าไปก็ถูกมองว่าอิจฉาริษยา เราขาดรัฐเป็นผู้อุปถัมภ์" ²⁴ ตามที่กล่าวมาแล้วว่าพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยปรากฏให้เห็นมากขึ้นจนชาวพุทธเกิดวิฤทธิศรัทธาบ่อย ๆ ในสังคมไทย ศรัทธากำลังอยู่ในสภาพที่อ่อนแรงเป็นอย่างมากเพราะขาดกำลังปัญญาในพระศาสนา ความมีศรัทธาของพุทธศาสนิกชนต่อพุทธศาสนาเป็นศรัทธาที่อิงพิธีกรรมเป็นส่วนใหญ่ ศรัทธามากไม่ประกอบด้วยปัญญา เมื่อได้มีเหตุการณ์พระสงฆ์ประพฤติตนนอกรีตเกิดขึ้น กำลังศรัทธาก็ถดถอย เพราะมิได้พิจารณาปัญหาด้วยปัญญา ซึ่งถ้าตัดสินตามหลักพุทธแล้วมีผลเป็นลบใช้ไม่ได้ กำลังสติและสมาธินั้นอ่อนเต็มที ส่วนความเพียรที่มีอยู่ก็เป็นความเพียรพยายามในทางที่ผิด อันเป็นผลให้เกิดอบายมขอย่างมากมายไม่เว้นแม้แต่ในวัดที่พระสงฆ์บางรูปเล่นการพนัน เล่นหวยใต้ดิน เพราะโลกในทรัพย์สินเช่นชาวบ้านทั่วไปจำนวนไม่น้อยที่หวังรวยจากการพนัน ²⁵ พระสงฆ์พวกนี้เป็นประเภทหนึ่งที่มีอยู่ไม่น้อยในสถาบันสงฆ์ ซึ่งพระครูวิจิตรธรรมโกศลได้แบ่งพระสงฆ์สมัยปัจจุบัน ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. พระพิธี บวชแล้วไม่ศึกษาอบรมบ่มนิสัย ไม่ปฏิบัติ สนใจแต่การสวด
2. พระชู้กรรม ศึกษาให้เกิดความรู้แล้วฉีดยึดผูกแก๊งญาติโยมพุทธบริษัท
3. พระนำทาง ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบให้ญาติโยมเห็นเป็นตัวอย่าง
4. พระขวางทางนิพพาน ไม่บร้จาด ไม่รักษาศีล ไม่บำเพ็ญเพียรภาวนาใครทำดีคอย

²⁴ รายงานพิเศษ, "พระพยอม กัลยาโณ วิพากษ์สังคมสงฆ์," มาตุภูมิรายสัปดาห์ (4-10 กุมภาพันธ์ 2537): 9-10.

²⁵ วดีน อินทสระ, ชาวพุทธกับวิฤทธิศรัทธา, หน้า 141-142.

ขัดขวาง ชอบบอกรู้ ให้หาย ²⁶ เป็นต้น

ความประพฤตินอกกริตนอกรอยของพระสงฆ์อาจแบ่งได้หลายระดับ ตั้งแต่ความผิดหนักขึ้น ปาราชิกที่ถือว่าขาดจากความเป็นพระทันที มี 4 ข้อ ได้แก่ การเสพเมถุน การขามนุษย์ การลักขโมยตั้งแต่ 5 มาสก และการอวดอวดธรรมที่ไม่มีในตน ความผิดชั้นกลางที่พ้นได้ด้วยการอยู่ปริวาสกรรม เช่น สังฆาทิเสส 13 ข้อ และนอกนั้นก็เป็นความผิดเล็กน้อยที่ปลงอาบัติก็อาจพ้นได้ จะอย่างไรก็ตามพระมหาจรรยา สุทธิญาณ กล่าวว่า "พระสงฆ์ไทยเป็นพระของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน จึงต้องถูกวินัยควบคุม ถูกกฎหมายควบคุม และถูกประเพณีควบคุม"

พระวิสุทธิธัมมบัณฑิต วัดไตรมิตรวิทยาราม เจ้าคณะภาค 8 ได้กล่าวบรรยายในโอกาสประชุมเจ้าคณะภาคและรองเจ้าคณะภาคทั่วประเทศที่วัดสามพระยา ถึงปัญหาที่พระภิกษุสามเณรกระทำผิดว่า พฤติการณ์ของพระภิกษุสามเณรที่กระทำผิดนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องเพราะทำให้วงการพระพุทธศาสนาเสื่อมโทรม แต่ก็ไม่ควรเรียกว่าเป็นการละเมิดพระธรรมวินัย ควรจะเรียกว่าพระภิกษุสามเณรมีอาจารย์ หรือความประพฤติน่าสมควรแก่สมณวิสัย เช่น บังคับขาดความสำรวม เดินเบียดเสียดในที่ชุมชน พักในบ้านเรือน หัวของพระรุงรุง ห่มจีวรไม่เรียบร้อย ซ้อมหลังเพล หรือซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น หากผู้ใดพบเห็นขอให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจยังสถานีตำรวจทุกแห่ง หรือที่กรมการศาสนา เพื่อจะได้ดำเนินการตามระเบียบ ²⁷

²⁶ พระครูวิจิตรธรรมโกศล (ชัยวัฒน์ ธรรมวัฑฒโน), พระสงฆ์ไทยยุคไฮเทค (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, ม.ป.ป.), หน้า 13-14.

²⁷ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, "เจ้าคณะภาค 8 วัดไตรมิตรชี้การกระทำผิดบางกรณีของพระภิกษุสามเณรไม่ใช่การละเมิดพระธรรมวินัย," สำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท. 64 (22 กุมภาพันธ์ 2528), หน้า 14, รอบคำ.

นายมงคล ศรีไพรวรรณ อธิบดีกรมการศาสนา ได้ยอมรับว่า ขณะนี้มีผู้ทำหนังสือสอสุดี ปลอม หรือบัตรประจำตัวของพระปลอมขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ไม่ได้บวชโดยพระอุปัชฌาย์ จะนำหนังสือ สอสุดีปลอมไปอ้างตามสถาบันต่าง ๆ ซึ่งถ้าพบเห็นก็จะดำเนินการตามระเบียบ 28

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ กล่าวว่า "ตั้งแต่มีศาสนาพุทธในประเทศไทยมา เวลานั้นเมื่อลัทธิขงจื๊อ ี่สุด เพราะสังคมกลายเป็นสังคมเมือง ชั่วช่างชืดช่างสงฆ์ ก็ไม่สนใจ พระสงฆ์ที่แล้ว ๆ มาอยู่ได้ เพราะสังคมชนบท เพราะพระต้องพึ่งบ้าน บ้านต้องพึ่งพระ ชาวบ้านเขาก็ดูพระถ้าพระไม่ได้เขาจับ สึกเลย ใครจะมาเป็นสมภารชาวบ้านก็ต้องคิดกัน สมัยโบราณพระไปรักผู้หญิงเป็นปาราชิกก็ต้องสึก เดียวนี้ไปบวชใหม่ก็ไม่รู้ แต่ทางพระวินัยบวชไม่ได้ เพราะปาราชิกตลอดชีวิตนี้บวชไม่ได้" 29 แต่ ในสมัยรัชกาลที่ 3 พระที่ต้องอาบัติปาราชิกจะสักคำว่า "สมิ" ไว้ที่หน้า เห็นเขาก็บวชไม่ได้ 30

ข่าวคราวเหตุการณ์การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ในรอบ 10 ปี (พ.ศ.2528- 2538) ที่ผ่านไปนั้น ได้ปรากฏต่อสายตาสาธารณชนอย่างกว้างขวางและมีจำนวนมากกว่ายุคสมัย ใด ๆ ซึ่งตามความเป็นจริงเหตุการณ์ดังกล่าวก็มีปรากฏอยู่ตลอดมา แต่ในยุคที่การสื่อสารยังไม่ได้ รับการพัฒนาอาจเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้รู้สึกว่าการณ์มีจำนวนน้อยและไม่รุนแรงเท่าปัจจุบัน อย่าง ไรก็ตาม เหตุการณ์ที่สร้างความสั่นสะเทือนให้กับวงการสงฆ์มากจากการเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง ของสื่อมวลชน นอกเหนือจากข่าวเล็กน้อยที่มีอยู่ประจำทางหน้าหนังสือพิมพ์แล้วนั้นได้แก่ เหตุการณ์ ที่เป็นข่าวใหญ่และโด่งดังรวม 5 เหตุการณ์ตามที่กล่าวแล้วในบทที่ 1 คือ

28 เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

29 ส. ศิวรักษ์, ลોકคราบสังคมสงฆ์, หน้า 132.

30 สัมภาษณ์ พระพิศาลธรรมพาทิ, (13 มกราคม 2540).

เหตุการณ์พระราชบัญชาโกศลหรือท่านเจ้าคุณอดม ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร ได้ถูกสื่อมวลชนนำเอากรณีการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ส่งไปในทางไม่สุจริต มาเผยแพร่ต่อสาธารณชนเป็นเวลาดิตต่อกันยาวนาน ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมข้อหาทุจริตเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่สนามบินดอนเมือง เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2530 และลาสิกขาในที่สุด ซึ่งต่อมามีการจับกุมพระสงฆ์และข้าราชการที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก

เหตุการณ์พระครูสมุห์สรศักดิ์ คัมภีระปัญญา เลขานุการส่วนตัวในสมเด็จพระพุฒาจารย์ อดมมหาธาตุยวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ตกเป็นผู้ต้องหาปลอมแปลงใบตราตั้งพระอุปัชฌายะ หลังถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมได้จึงถูกให้ลาสิกขาเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2532 ซึ่งสื่อมวลชนได้แพร่ข่าวเป็นเวลานานเกี่ยวกับคดีปลอมแปลงใบตราตั้งพระอุปัชฌายะที่เกี่ยวข้องโยงใยกับผู้คนที่มีทั้งพระและข้าราชการอีกเป็นจำนวนหนึ่ง

เหตุการณ์ของพระใบฎีกานักร ธรรมวาทิ เจ้าอาวาสวัดสันปง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นคดีความทางองค์คณะผู้พิจารณาของศาลสงฆ์ และศาลสถิตยุติธรรมกับสตรีตั้งครรภ์นางหนึ่งกล่าวหาว่าเป็นพ่อของเด็กในท้อง มีการต่อสู้ดำเนินคดีต่อกันตามกระบวนการโดยสื่อมวลชนได้โหมกระพือข่าวอยู่เป็นระยะ เวลาดิตต่อกันหลายเดือนซึ่งในที่สุดองค์คณะผู้พิจารณาชั้นฎีกาได้มีมติให้ลาสิกขาเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2534

เหตุการณ์พระยันทระ อมโร เจ้าสำนักป่าสฤฎดารามรวมทั้งทีลีเจียและเกริงกระเวีย จังหวัดกาญจนบุรี ถูกสื่อมวลชนแพร่ข่าวความเสื่อมเสียเป็นลำดับมาตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2537 ว่ามีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับหญิงทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศซึ่งเหตุการณ์นี้เป็นข่าวใหญ่ตลอดเกือบสองปีเต็มโดยที่เมื่อเกิดมีข่าวขึ้นก็มีพหุศาสนิกชนสองฝ่ายใหญ่ ๆ คือ ทั้งเชื่อและไม่เชื่อในข่าวนั้น

ต่อไปขอนำเสนอหัวข้อข่าวจากสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์มาเพื่อให้เห็นถึงการเสนอข่าวของสื่อมวลชนประเภทนี้บ้างสักเล็กน้อย

หนังสือพิมพ์ข่าวไทย ตีพิมพ์ว่า "ข่าวใหญ่ที่เกิดขึ้นกับพระอาจารย์ยันทระ อมโร แห่งสำนักป่าสฤฎดาราม บ้านเกริงกระเวีย อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี อันเนื่องมาจากแม่ชีแก้วตา เพชรศรี หรือหม่องจินดา รวมทั้งกรณีของนางอ๊วและนางชานหรือเรื่องของหญิงเสื้อแดงที่พระพยอม กัลยาโณ วัดสวนแก้ว นนทบุรี เป็นผู้เปิดเผยปรัศนันั้น เป็นเรื่องที่ชาวสาธุชนปรากฏ

ออกมาให้เห็นและรู้จักโดยทั่วไป" ³¹ และในขณะที่หนังสือพิมพ์มาตุภูมิรายสัปดาห์ เสนอข่าวว่า "เรื่องราวของท่านย่นตระยังค้างคาอยู่ในกระแสวิพากษ์อันเคลือบแคลง" ³² ตลอดถึงข่าวเด่นประจำปีของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ว่า "เมื่อต้นปี 2537 เกิดเหตุการณ์เกรี้ยวกราว กลุ่มสีกานำโดยแม่ชีแก้วตา หม่อมจินดา ได้เข้ายื่นหนังสือร้องเรียนพฤติกรรมอันไม่ชอบมาพากลของพระย่นตระอมโรภักข เจ้าสำนักป่าสุฤตดาราม จังหวัดกาญจนบุรี ด้วยข้อกล่าวหาพร้อมประเวณีกับสตรีรับแดดฟ้า รือไวกิ่งแอมโมเรชณะ เดินทางจาริกไปแสวงบุญที่ประเทศสวีเดนรวมทั้งได้นำงันห้มา มายะรังษี เป็นภรรยาลับมีบุตรสาวด้วยกัน 1 คน ชื่อ เด็กหญิงกระต่าย รังษีสวรรณ เรื่องราวได้ยึดเยื่อต่อเนื่องมา เป็นปี จนกระทั่งวันที่ 27 มีนาคม 2538 มหาเถรสมาคมมีมติต่อกรณีการใช้บัตรเครดิตในบริการทางเพศว่า พระย่นตระมีความผิดจริงโดยให้ลาสิกขาภายใน 3 วัน แต่เจ้าตัวเองแง้ไปห่มจีวรสีเขี้ยวแทน ในที่สุดหลบไปอยู่สหรัฐอเมริกา" ³³

การนำเสนอให้เห็นถึงบทความและหัวข้อข่าวอันเกี่ยวกับเรื่องนี้เพียงชี้ให้เห็นความต่อเนื่องของการเสนอข่าวสารประเภตสิ่งพิมพ์แต่ละชนิดที่มีวางจำหน่ายโดยทั่วไป รวมถึงชี้ให้เห็นถึงห้วงเวลาของการเสนอข่าวที่ต่างวาระกันเป็นนรมปี

เหตุการณ์พระครูปลัดเถรานุวัตร (พระภาวนาพุทธโช) เจ้าอาวาสวัดสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ถูกเด็กหญิงชาวเขาจำนวนมากที่รับไว้ในความอุปการะ กล่าวหาว่ากระทำอนาจารและข่มขืนกระทำชำเรา กลายเป็นข่าวใหญ่ไปทั่วโลกเกือบสองเดือนเต็ม และต้อง

³¹ ข่าวไท เจาะลึก (31 มกราคม 2537): 13.

³² นิตติ ตะวันฉาย, "พระยาเลี้ยง," มาตุภูมิรายสัปดาห์ (4-10 กุมภาพันธ์ 2537): 3.

³³ "ข่าวเด่นเดลินิวส์ในรอบปี 2538," เดลินิวส์ (24 ธันวาคม 2538): 30.

ลาสิกขาเข้าสู่กระบวนการพิจารณาความผิด เมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2538

ความผิดเหล่านี้เป็นความผิดขั้นรุนแรงไม่ทางพระวินัยก็ทางกฎหมายบ้านเมือง หรือทางจารีตประเพณี แต่ความผิดเล็กน้อยที่ "พระวินยาธิการ" และกรมการศาสนาเข้าไปชำระสะสางแต่ไม่เป็นข่าวทางสื่อมวลชนก็มีอยู่ไม่น้อย สิวซ์ เนียมวรทัต หัวหน้าฝ่ายสังฆการ กรมการศาสนาเผยว่า "ตามสถิติในแต่ละปีโดยเฉลี่ย 3 ปีหลังสุดนี้ (พ.ศ.2536-2538) มีอัตราใกล้เคียงกัน แต่ส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเล็กน้อย" (ตารางที่ 8)

เฉพาะข้อมูลเดิมในกรุงเทพมหานครจากปี 2537 มีจำนวนทั้งสิ้น 192 รูป ถูกภาคทัณฑ์ 137 รูป สั่งให้ลาสิกขา 55 รูป ส่วนข้อมูลล่าสุดในปี 2538 ตั้งแต่เดือน มกราคม-กันยายน มีจำนวนทั้งสิ้น 166 รูป ถูกภาคทัณฑ์ 128 รูป ให้สึก 38 รูป และยังไม่นับรวมใน 3 เดือนสุดท้ายในรอบปี ซึ่งเป็นช่วงออกพรรษา ที่เชื่อว่าน่าจะอยู่ในระดับใกล้เคียงหรือสูงกว่าปีที่ผ่านมา นอกเหนือจากนี้ยังมีกรณีร้องเรียนพระภิกษุกระทำความผิดในส่วนของภูมิภาคอีกจำนวนมากซึ่งเจ้าหน้าที่สังฆการ กรมการศาสนา ต้องเดินทางไปประสานงานกับคณะสงฆ์ปกครองระดับจังหวัดเพื่อที่จะตรวจสอบและลงโทษ โดยส่วนใหญ่จะเป็นความผิดรุนแรงถึงขั้นอาบัติปาราชิกทั้งสิ้น³⁴ พระมหาจรรยา สุทธิญาณโณ กล่าวว่า "ยังมีลัทธิชื่อย่ออีกจำนวนมากที่ซ่อนเร้นอยู่ในพระพุทธศาสนา โดยพยายามปรับตัวให้กลมกลืนกับสถานการณ์และความต้องการของฝูงชน ขึ้นชื่อว่าธุรกิจแล้วไม่มีธุรกิจใดที่เส้นทางจะสว่างไสวได้กำไรงามเท่างานไสยศาสตร์ ตันหนการผลิตตา ปลอดภาชี ซ้อย่ายขายคล่อง ภายใต้งื่อนไขเช่นนี้ที่ธุรกิจประเภทนี้จึงผุดขึ้นเหมือนดอกเห็ดในฤดูฝน แม้ว่าอาจารย์ทางไสยศาสตร์หลายท่านจะถูกมนต์ดำย้อนกลับสับกส้อมไปตาม ๆ กันก็ตาม แต่ที่ยังเหลืออยู่อย่างแฝงเร้นก็อยู่ได้ต่อไป... หากมองพระพุทธศาสนาในเชิงการนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตสังคมและการเมือง ก็ปรากฏว่า พุทธศาสนิกชนคนไทยยังนำพระพุทธศาสนามาใช้กันน้อยเกินไป ในฐานะแห่งศาสนาประจำชาติ... เมื่อพระพุทธศาสนาจะต้องเผชิญหน้ากับปัญหาทั้งภายในและภายนอกอย่างรอบ

³⁴ "การศึกษา-ศาสนา," ไทยรัฐ (9 ธันวาคม 2538): 8.

ด้านอย่างนี้ ผู้ที่จะประสบความสูญเสียไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันก็คือชาวพุทธทั้งหมด" 35 สำหรับข้อนี้ พระสุเมธาจารย์ (สเมโธ) แห่งวัดอมราวดี ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นพระต่างชาติรูปเดียวที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์และเป็นลูกศิษย์หลวงพ่อบุชา พระเกจิอาจารย์ชื่อดังแห่งวัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานีได้กล่าวสนับสนุนอย่างตรงไปตรงมาถึงความนิยมชมชอบในวัดกุ่มงคลของคนไทยจนถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นพวกบ้า หลงมงายโดยไม่ได้ศึกษาถึงแก่นแท้ของศาสนาพุทธและเป็นช่องทางให้พระสงฆ์ส่วนหนึ่งลืมน้ำที่ในการสั่งสอนหันมาทำธุรกิจพุทธพาณิชย์ว่า "การที่สร้างวัดกุ่มงคลนั้นเป็นการหลงในวัดทุกอย่างหนึ่งเป็นการครอบงำด้วยวัตถุกลายเป็นพลังของวัตถุเป็นการหลอกตัวเองมากไป จริง ๆ แล้วคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่มีความหมายมากที่สุดอยู่แล้ว แต่คนไทยเมื่อมีเหรียญแล้วจะถือว่ามีความหมายและอำนาจ ถ้าหากเรามีพระพุทธรูปเพื่อที่จะระลึกถึงพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ที่ดี ในพระ เครื่องมืออันน่าจะมีอะไรบ้างหรือไม่ก็เป็นเรื่องของความเชื่อของแต่ละบุคคล" 36 จะเห็นได้ว่าการที่พระสงฆ์ส่วนหนึ่งหันกลับไปทำธุรกิจดังกล่าวทำให้เกิดลางสังเกตุเป็นจำนวนมาก เพราะพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสยังไม่เข้าใจพระพุทธศาสนา เท่าที่ควร

เหตุปัจจัยที่ทำให้พระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัย

ตามสภาพความเป็นจริง การที่มีบุคคลหนึ่งบุคคลใดกระทำผิดกฎกติกาที่ใช้บังคับร่วมกันในสังคมหนึ่ง ๆ หรือฝ่าฝืนแบบธรรมเนียมที่ชุมชนนั้น ๆ บัญญัติขึ้นหรือแม้แต่การละเมิดกฎหมายบ้าน

35 พระมหาจรรยา สุทธิญาณ, ปฏิรูปการสงฆ์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, 2539), หน้า 37-38.

36 "เปิดโลกศึกษา : คอลัมน์การศึกษา," มติชน (3 มีนาคม 2539): 11.

เมืองย่อมต้องมีที่มาและสาเหตุอันใด การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ก็ฉนั้น กุฎหมายเป็น
สิ่งจำเป็นต่อความเป็นระเบียบและความสงบสุขของการปกครองทางฝ่ายอาณาจักรอย่างไร พระ
วินัยก็เป็นสิ่งจำเป็นต่อความเป็นระเบียบ และความสงบสุขแห่งสังคมบรรพชิตของพุทธศาสนาอย่าง
นั้น พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติพระวินัยขึ้นใช้บังคับกับภิกษุทุกรูปเสมอหน้ากันซึ่งการละเมิดพระวินัยแบ่ง
ออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การล่วงละเมิดโดยเจตนา เรียกว่า สัจตกะ เป็นการล่วงละเมิดพระวินัยด้วย
ความจงใจ หรือล่วงละเมิดทั้ง ๆ ที่รู้
2. การล่วงละเมิดโดยไม่เจตนา เรียกว่า อัจตกะ เป็นกรณีที่ไม่รู้ว่าผิด หรือรู้ว่าผิด
แต่ล่วงละเมิดโดยไม่ได้ตั้งใจหรือไม่ได้จงใจ ³⁷

สำหรับวัตถุประสงค์ในการบัญญัติสิกขาบทนั้น พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติแก่ภิกษุทั้งหลายด้วย
อาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ

1. เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์
2. เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์
3. เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก
4. เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก
5. เพื่อป้องกันอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต
6. เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต
7. เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส
8. เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว
9. เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัตถธรรม
10. เพื่อถือตามพระวินัย

³⁷ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์

(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กราฟิการ์ต, 2526), หน้า 40-41.

เป็นธรรมดาอยู่เอง เมื่อมีผู้บวชดีก็ย่อมมีผู้บวชชั่วแทรกแซงไป ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลมาแล้ว ต่อมาในภายหลังได้ปรากฏในกฎหมายสงฆ์ว่ามีผู้บวชฝ่าฝืนพระพุทธานุญาตมากขึ้น พระวินัยพุทธานุญาตไม่สามารถปกครองผู้บวชได้ดีพอ พระเจ้าแผ่นดินทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก จึงทรงออกกฎหมายช่วยอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่ากฎพระสงฆ์ คือ ลงโทษพระสงฆ์ประพฤติฝ่าฝืนให้มีโทษทางฝ่ายบ้านเมืองด้วยอีกส่วนหนึ่ง และในสมัยที่พระเจ้าแผ่นดินทรงมีพระราชอำนาจปกครองโดยเด็ดขาดนั้น ก็ทรงตั้งกรมธรรมการและสังฆการีให้ช่วยคอยดูแลสอดส่องและลงโทษ แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ผู้บวชให้ดีได้ทั่วถึงอยู่นั่นเอง ³⁸

การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา เกิดจากเหตุปัจจัยสิ่งแวดล้อมและตัวแปรหลายอย่างที่ส่งเสริมสนับสนุนต่อพฤติกรรมเช่นนั้น ดังนั้นเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดสามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ คือ เหตุปัจจัยภายในและเหตุปัจจัยภายนอก

1. เหตุปัจจัยภายใน

เสฐียรพงษ์ วรรณปก กล่าวถึงสาเหตุการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ว่าอาจมองได้หลายชั้น แต่ในภาพกว้างแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ

1.1 ระบบการฝึกฝนอบรม คือ งานด้านการปลูกฝังบวรพร่อง

1.2 ระบบการควบคุม คือ งานด้านการลงโทษบวรพร่อง ³⁹

---

³⁸ คลังวิทยา, ชุมนุมพระนิพนธ์ของสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์ พระสังฆราช
วัดบวรนิเวศวิหาร, หน้า 144-146.

³⁹ สัมภาษณ์ เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 12 กุมภาพันธ์ 2540.

ระบบการฝึกฝนอบรม เป็นการปลูกฝังกล่อมเกล่าอบนึ้ยใจค่อให้เกิดความละเอียดอ่อน
ปลูกฝังหิริและโอดตบปะตามแบบพระธรรมวินัย เช่น การดูแลกันระหว่างพระอุปัชฌาย์อาจารย์กับ
สัทธิวิหาริกและอันเตวาสิกซึ่งเป็นต้นเหตุ ส่วนระบบการควบคุมดูแล เป็นการปกครองบังคับบัญชา
ที่มีเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด และเจ้าคณะภาค ฯลฯ เป็นลำดับ
ไปอันเป็นปลายเหตุ และทั้งสองประการนี้ถือเป็นเหตุปัจจัยภายในที่ทำให้พระสงฆ์ละเมิดพระธรรม
วินัยอันเป็นความบกพร่องของระบบ และสามารถแยกย่อยออกไปได้อีกมากมาย ดังนี้

1.1 ระบบการฝึกฝนอบรมบกพร่อง

1.1.1 การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเกิดขึ้น เมื่อการศึกษาถูกแยกออกจากวัด
โดยรัฐรับไปทำแทน อันเป็นส่วนหนึ่งของการรวมอำนาจส่วนกลางที่เริ่มมาแต่รัชกาลที่ 5 ชาว
บ้านแต่เดิมมีชีวิตผูกพันกับวัดตั้งแต่เล็ก โดยเฉพาะผู้ชายเติบโตและเรียนร่อยกับพระก็ต้อเปลี่ยน
มาเข้าโรงเรียน อยู่กับครูซึ่งเป็นคนนอกชุมชน และที่สำคัญที่สุดก็คือ เรียนหนังสือซึ่งนอกจากจะไม่
สัมพันธ์กับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่นแล้ว ยังละเลยที่จะปลูกฝังนักเรียนให้เกิดความเข้าใจใน
พื้นฐานของสังคมไทยอันมีพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเมื่อเด็กเรียนถึงระดับ
หนึ่งก็ต้อออกนอกชุมชนไปเรียนต่อและในที่สุดก็ไปทำงานในเมืองจึงห่างเหินจากชุมชน วัฒนธรรม
และสถาบันในท้องถิ่นมากขึ้นทุกที เกิดช่องว่างทางทัศนคติ และเมื่อสังคมนานเข้าหลายชั่วอายุคนก็
กลายเป็นความไม่เข้าใจในพุทธศาสนา เกิดอคติต่อสถาบันที่มีมาแต่อดีต⁴⁰ สิ่งนี้ สำรวย สำรตถ
ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคม ได้กล่าวว่า "ระบบการศึกษาของรัฐไม่เอื้อต่อ
การเตรียมพลเมืองให้เขาส่งเเงาของพระศาสนามาเป็นพระที่ดี" และ จ่านงค์ ทองประเสริฐ
เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน ก็กล่าวเสริมว่า "ระบบการศึกษาทั้งอาณาจักรและศาสนจักรไม่เอื้อ
อำนวยต่อกัน" ในขณะที่พระสุเมธาธิบดี กล่าวย่ำว่า "ระบบการศึกษาของสงฆ์ในหลักสูตรทางพระ

⁴⁰ พระไพศาล วิสาโล, พุทธศาสนากับคุณค่าร่วมสมัย (กรุงเทพฯ : เศลัดไทย, 2529), หน้า (25)-(26).

พุทธศาสนาโดยทั่วไปไม่มีการปรับปรุงมาเกือบ 100 ปีแล้วทำให้ไม่มีการพัฒนา...มาระยะหลังซึ่งมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้นสองแห่งเปิดการเรียนการสอนสาขาใหม่ ความรู้วิทยาการทันโลก เหตุการณ์และทันสมัยคมมาก แต่จะให้ดียิ่งขึ้นต้องให้เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์”⁴¹ ซึ่งเขาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศรี ได้กล่าวสนับสนุนอีกว่า “ระบบการศึกษาของรัฐ ซึ่งเมื่อก่อนเคยมีการเรียนการสอน วิชาศีลธรรมและมีกิจกรรมด้านพระศาสนา กำหนดไว้ในหลักสูตร มีการสวดมนต์ไหว้พระในวันศุกร์ ก่อนหยุด เสาร์-อาทิตย์ แต่ปัจจุบันสภาพเช่นนี้หาได้ยากมาก” หลักสูตรในระบบการศึกษาของรัฐ เน้นคุณภาพวิชาการที่เป็นการพัฒนาด้านสติปัญญาและทักษะมากจนลืมนึกถึงคุณภาพด้านจิตใจของ ทรัพยากรมนุษย์ไป เมื่อเป็นเช่นนี้ ประชากรภายในชาติส่วนหนึ่งซึ่งขาดการฝึกฝนอบรมจิตใจในคติ ทางพระศาสนาก็หลงตกไปในความชั่ว บางคนต้องโทษอาญาบ้านเมืองมีภัยหลังไม่งามและไม่มีการ เตรียมพร้อมเพื่อเป็นพระที่ดีก่อนบวช ผิดกับบางศาสนาที่ได้เตรียมพร้อมมาแล้ว

1.1.2 การบวชพระในปัจจุบันง่ายเกินไปไร้เป้าหมายการบวชที่ถูกต้อง แม้ พระพุทธศาสนาจะมีเป้าหมายชัดเจนในการบวชเพื่อการฝึกฝนตนเองให้มีพฤติกรรมทางกาย วาจา และใจบริสุทธิ์ มีศีล สมาธิและปัญญาสมบูรณ์เฉียบคมเข้มแข็ง พอที่จะป้องกันมิให้กิเลสมาเป็นเจ้า ครอบครองใจให้คิดพูดและกระทำในทางที่ผิด อันเป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์ทั้งตนเองและผู้อื่น แต่การ บวชในสังคมไทยล้วนมีเป้าหมายอื่นที่สร้างขึ้น มากกว่าการบวชเพื่อประพัตต์พระมหารัจย์ เช่น บวช แก่บวช บวชเพราะหมัดที่พึ่ง ไม่มีอาชีพการงาน ถูกครอบครัวทอดทิ้ง บวชเพื่อเล็กลงเสียยัด บวช ตามประเพณี บวชล้างชวย อาที เมื่อออกจากคุก หรือฟื้นคดีใหม่ ๆ เป็นโรคที่รักษาได้ยากบวชมา เพื่อรักษาโรคหรือถือคติว่าทำดีก่อนตาย ผู้ที่บวชมาด้วยจุดประสงค์เหล่านี้ส่วนมากมักไม่ค่อยจะเอื้อ เพื่อต่อการศึกษาและการปฏิบัติมากนักเพราะคิดว่าตนเองมิได้บวชนานไม่เท่าไรก็ลาสิกขาแล้ว วัน หนึ่ง ๆ ก็กิน ๆ นอน ๆ โดยไม่นำพาที่จะศึกษาเรียนรู้ว่าพระธรรมวินัยเป็นอย่างไร ถ้าลาสิกขา

41 สัมภาษณ์ พระสุเมธาธิบดี (บุญเลิศ ท. คล่องสั่งสอน) เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ทำพระจันทร์ กรุงเทพมหานคร, 21 เมษายน 2540.

ตามกำหนด แม้ไม่ได้รับประโยชน์อะไรจากการบวชเลย ก็มั่นใจว่าไม่กลับมาก่อกรรมทำเข็มนิด ๆ ให้กับพระพุทธศาสนา แต่คนจำนวนไม่น้อยที่เห็นว่า การบวชเป็นหนทางที่จะทำมาหากินได้ง่ายก็เลยตัดสินใจบวชไปเรื่อย ๆ โดยไม่สนใจศึกษาปฏิบัติพระธรรมวินัยอย่างจริงจังแต่อย่างใด ใช้ชีวิตไม่แตกต่างจากฆราวาสทั่วไปแต่อาศัยผ้าเหลืองเป็นเครื่องมือหาเลี้ยงชีพด้วยความประมาท ข้าราชการเรื่องไม่ตีไม่งามทั้งหลาย เช่น การเล่นหวยใต้ดิน ตุงวงตีมสรางันท์ในและนอกวัดหรือถึงกับมีกิจกรรมลึกลับกับสีกา พุทธกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นพฤติกรรมของอสังขที่บวชอย่างไร้จุดหมายปลายทางทั้งสิ้น⁴² เมื่อการบวชปราศจากทิศทางหรืออุดมคติเช่นนี้หลังการบวชก็ไม่เอื้อเพื่อต่อพระธรรมวินัย อาจจะไม่เรียน ไม่ปฏิบัติ หรือเรียนรู้แล้วไม่ปฏิบัติตาม จึงไม่มีภูมิคุ้มกันความชั่วหรือก่เลศตมหาได้⁴³ เมื่อเกิดการยั่วยวนจากโลกียารมณ์เข้าก็ปราศจากเสียซึ่งหิริและโอตตบพะเป็นช่องทางให้ละเมิดพระธรรมวินัยได้ง่าย เฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่มีความอยาก رؤอยาก เห็น มีความคิดอย่างคลุกคลี หรือยังไม่เคยสัมผัสกับโลกภายนอกและมาบวชโดยที่ยังไม่เกิดความเบื่อหน่ายต่อโลกเช่นตรงพุทธกาล เรื่องนี้พระสุเมธาจารย์ ได้ให้ข้อคิดว่า "เมืองไทยมีพระจำนวนมาก จะให้ดีทั้งหมดเป็นไปไม่ได้ ขณะเดียวกันการบวชเป็นประเพณีของไทย ผู้ที่เป็นอุปัชฌาย์ไม่รู้ประวัติความเป็นมาของคนที่มาบวชด้วย ในเมืองนอก (อังกฤษ) นั้น การบวชเป็นไม่ใช่เรื่องง่าย คนที่จะมาบวชต้องอยู่ในวัดด้วยการห่มผ้าขาวเป็นเวลาอย่างน้อย 2 ปีและต้องถือศีล 8 ด้วย ถ้าหากประพฤติไม่เหมาะสมในช่วงที่ห่มผ้าขาวหรือไม่สามารถปฏิบัติได้ ก็ไม่ควรจะให้บวชพระต่อไป ดังนั้นถ้าหากมีกฎเกณฑ์แบบนี้ คงไม่จำเป็นต้องมีบัตรประจำตัวสำหรับพระ"⁴⁴

⁴² สัมภาษณ์ พระมหาจรรยา สัทธญาณ, 25 เมษายน 2539.

⁴³ ธรรมรักษา, พุทธศาสนาเสื่อมจริงหรือ, หน้า 40.

⁴⁴ "เบ็ดโลกศึกษา : คอลัมน์การศึกษา," มติชน (3 มีนาคม 2539): 11.

1.1.3 การกล่อมเกลาสั่งสอนอบรมจากอุปัชฌาย์อาจารย์ที่เป็นผู้ให้กำเนิดในทางพระศาสนาที่ย่อนยาน ในพระธรรมวินัยนั้นพระอุปัชฌาย์จะต้องให้การอบรมสั่งสอนสังฆวิหาริกและอันเตวาสกเป็นเวลาถึง 5 ปี จึงถือว่าเป็นการพนัสนิยหรือ "นัสสัยมุตตะกะ" และอาจไปโคจรตามลำพังได้ แต่ข้อเท็จจริงในปัจจุบันปรากฏว่าพระอุปัชฌาย์อาจารย์บกพร่อง หลังบวชให้แล้วก็ปล่อยปละละเลยขาดการดูแลอบรมสั่งสอนไม่เป็นไปตามพระบัญญัติ⁴⁵ การบวชเป็นเพียงพิธีกรรมอย่างหนึ่งเท่านั้น แทบจะไม่มี การอบรมสั่งสอนตามแบบธรรมเนียมเปรียบได้กับการใช้ห้อง⁴⁶ สิ่งหนึ่งที่เป็นเช่นนี้เพราะวัฏฏนิยมาโถมเข้ามาพระสงฆ์เองตั้งรับไม่ได้ พระอุปัชฌาย์ต่างก็ถูกวัฏฏนิย บริโภคนิย พานิชัยนิย เข้าครอบงำอันเป็นสาเหตุให้วงเต็นชื้อตราตั้งเป็นผลพวงทำให้ขาดหน้าที่อบรมสั่งสอนสังฆวิหาริกและอันเตวาสกไป

1.1.4 ระบบการศึกษาอบรมพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ยังไม่ทั่วถึงและยังมีข้อบกพร่อง คุณภาพของพระสงฆ์ที่การมีสมณสัญญา คือ รูปแบบทางกายภาพ ได้แก่ การนั่ง เหลืองท่ม เหลืองโกนศีรษะมีอะไรไม่เหมือนคนอื่น เมื่อมีเหตุการณ์จะได้เกิดหรือดับปะ แม้แต่การพิจารณาเนื่อง ๆ ด้วยอภินิหารใจเวทขณะ เท่ากับเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ตัวเองกับอยู่ที่การปฏิบัติหน้าที่ของพระคือ เป็นผู้นำทางสติปัญญา การจะนำเขาได้ต้องมีสติปัญญามากกว่าเขาด้วยการศึกษาเล่าเรียนเผยแพร่ หมายถึงการทำตัวให้พร้อมทั้งในด้านความรู้และความประพฤติ⁴⁷ เมื่อบุคคลบวชเข้ามาแล้วขาดการศึกษาอบรมในหลักพระธรรมวินัยตามระบบที่คณะสงฆ์ได้จัดให้ เพราะอุปัชฌาย์อาจารย์ไม่ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งพึงกระทำต่อศิษย์ หรืออาจเป็นเพราะขาดแหล่งที่สามารถศึกษาหาความรู้ได้ทำให้

45 สัมภาษณ์ เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 12 กุมภาพันธ์ 2540.

46 สัมภาษณ์ จำนงค์ ทองประเสริฐ เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน, 29 มกราคม 2540.

47 สัมภาษณ์ พระมหาจรรยา สุทธิญาณ, 25 เมษายน 2539.

ผู้สนใจต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยปราศจากการชี้แนะทำให้มีความเข้าใจและปฏิบัติพระธรรมคลาดเคลื่อน พระสงฆ์ประเภทนี้พยายามเสนอตัวเองต่อสังคมว่า ตนเป็นผู้มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการบวช เพื่อสืบต่ออายุของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง สิ่งสำคัญที่พระสงฆ์เหล่านี้ชอบอวดอ้างอยู่เป็นนิตย์ คือวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดน่าเลื่อมใส แต่ความเป็นจริงขัดกับหลักพระธรรมวินัยโดยสิ้นเชิง สาเหตุแห่งการล่วงละเมิดพระธรรมวินัยข้อนี้ มีความสลับซับซ้อนแบบเนิ่นนานที่กำจัดให้หมดสิ้นไปด้วยนโยบายหรือคำสั่งเพียงง่าย ๆ ⁴⁸ อีกประการหนึ่งของข้อบกพร่องในระบบการศึกษา คือ เดิมใช้การปกครองในแง่การศึกษาแบบครุกับลูกศิษย์ เพราะการเป็นครุกับลูกศิษย์ได้เกิดเชื่อฟังโดยมีพระคุณคอยยึดเหนี่ยวใจไว้จึงไม่มีปัญหา แตกต่างจากการใช้อำนาจที่ก่อให้เกิดความชิงชังสมัยก่อนที่ญาติโยมเชื่อฟังพระเพราะนับถือเป็นครูบาอาจารย์เมื่อท่านว่าอย่างไรก็เชื่อฟัง แต่ขณะนี้ไม่ได้เป็นอย่างนั้นเพราะไม่มีการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องจึงใช้แต่อำนาจ เมื่อใช้อำนาจจึงเป็นศัตรูกัน เมื่อเกิดกรณีที่น่าความเสียหายมาสู่ศาสนาจึงไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เพราะพระไม่มีอำนาจที่จะเขียนตีหรือจับขังคุกอีกทั้งไม่ได้เป็นครุกับลูกศิษย์กันด้วยจึงว่ากล่าวกันไม่ได้ เห็นได้ว่าระบบการปกครองต่าง ๆ เสียหายหมด จึงต้องแก้ไขให้เข้าสู่หลักการ โดยพันพหลักการพระพุทธศาสนาเสียใหม่ ⁴⁹ และสุดท้ายระบบการศึกษาทุกวันนี้ยังมีข้อบกพร่องอยู่ ก็คือ การศึกษาอบรมปลูกฝังของคณะสงฆ์ที่เน้นรอบพุทธธรรมนั้น ต้องใช้เวลาในการกล่อมเกลาบ้าง เพราะผู้บวชไม่พร้อม แต่มา "บวชเรียน" ในภายหลัง ยิ่งถ้าผู้บวชเคยเป็นผู้ต้องหาอาญาแผ่นดินมาก่อน ก็ไม่อาจอบรมบ่มนิสัยให้ได้ดีในทันที ⁵⁰ ข้อนี้ จ้านงค์ หองประเสริฐ กล่าวว่า "การห้ามคนไม่ดีบวชนั้น ไม่ใช่หลักการ

⁴⁸ สัมภาษณ์ พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ, 25 เมษายน 2539.

⁴⁹ สัมภาษณ์ พระธรรมปิฎก, มติชน (12 กุมภาพันธ์ 2539): 2.

⁵⁰ สัมภาษณ์ สำรวย สารัตน์, 20 มกราคม 2540.

ของพุทธศาสนาที่สอนให้คนเป็นคนดี หากเป็นคนดีเสียแล้วไม่ต้องบวชก็ได้” 51

1.2 ระบบการควบคุมบกพร่อง

1.2.1 ระบบการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ไม่เอื้ออำนวย รวมทั้งขาดประสิทธิภาพ โดยจำนงค์ ทองประเสริฐ กล่าวว่า “ขณะเดียวกันคณะสงฆ์เองก็ไม่เข้มงวดกวดขันเท่าที่ควร” ผู้ปกครองหน่วยเหนือ หรือสมภารส่วนมากไม่เอาใจใส่การศึกษา และการปฏิบัติของพระ เณรปล่อยให้เป็นเรื่องส่วนตัวใครจะเรียนใครจะปฏิบัติก็ให้ไปหากันเอาเอง หรือจะไม่เอาทั้งลองอย่างก็ไม่ว่า ซึ่งวัดส่วนมากจะตกอยู่ในสภาพอย่างนี้ 52 การไม่เอาใจใส่ดูแลในลักษณะนี้มีอยู่โดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นชนบทหรือในเมือง เพราะบางครั้งพระสงฆ์ชนปกครองเองก็ขาดความรู้ความเข้าใจในการอบรมสั่งสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทที่ไม่ค่อยมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนยิ่งทำให้การปฏิบัติหน้าที่ควบคุมดูแลพระสงฆ์ในบังคับบัญชาต้องหย่อนยานไป

1.2.2 การควบคุมบกพร่อง เช่น กรณีเกิดอธิกรณ์ขึ้น กระบวนการใช้กฏนิคหกรรมที่กำหนดว่าต้องให้พระอัครมัยอาจารย์ของพระผู้กระทำผิดเป็นผู้วินิจฉัย เมื่อทำไปก็เกิดการเห็นแก่หน้า ควรตั้งพระสงฆ์อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกันเป็นองค์พิจารณาจะเหมาะสมกว่า แต่ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้เขียนกฏนิคหกรรมเป็นผู้ชำนาญทางโลกผู้เขียนไม่ได้ใช้แต่ผู้ใช้กลับไม่ได้เขียน เมื่อถึงเวลาใช้ขึ้นมาจึงเป็นปัญหาเพราะใช้ไม่เป็น 53

1.2.3 ระบบการปกครองคณะสงฆ์ ที่เกื้อกูลต่อการเพิ่มพูนเลศมากกว่าการประพัตติพรหมจรรย์ ทุกครั้งที่เกิดอธิกรณ์ การดำเนินการเป็นไปอย่างเชื่องช้าแบบวิถีทางโลกมาก

51 สัมภาษณ์ จำนงค์ ทองประเสริฐ, 29 มกราคม 2540.

52 ธรรมรักษา, พุทธศาสนาเสื่อมจริงหรือ, หน้า 40.

53 สัมภาษณ์ เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 12 กุมภาพันธ์ 2540.

เกินไป การตัดสินใจเรื่องสำคัญเกี่ยวกับการบริหารคณะสงฆ์ได้กระทำตามมติสงฆ์ส่วนใหญ่หรือยกให้สงฆ์เป็นใหญ่ตามพุทธประเพณี แต่ตัดสินใจด้วยอารมณ์ส่วนบุคคล ตราบใดที่การบริหารคณะสงฆ์ยังมีกระบวนการและวิธีการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของโลกธรรมที่ทุกคนคิดถึงตนเองมากกว่าผู้อื่น ตราบนั้นปัญหาอันเรื้อรัง นอกจากจะไม่ได้รับการแก้ไขแล้วยังเป็นปัญหาพอกพูนอย่างน่ากลัวอีกด้วย หากเห็นว่าจำเป็นต้องแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ก็ควรมีหลักการอยู่ที่ว่าการแก้ไขนั้นจะต้องเอื้อเพื่อต่อการประพฤติปฏิบัติชอบมากกว่าจะอำนวยความสะดวกในด้านลาภ ยศ สรรเสริญและสุขแก่พระสงฆ์จนกระทั่งต้องสูญเสียสมณภาวะไปอย่างไม่รู้ตัว เพราะลำพังกฎหมายไม่สามารถแก้ปัญหาอะไรได้ถ้าคนใช้กฎหมายไม่มีจิตสำนึกที่ดีพอ⁵⁴ การแก้ไขต้องดำเนินไปพร้อมกันทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายคณะสงฆ์ บ้านเมือง และพุทธศาสนิกชนทั้งหมดต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนของตนในฐานะพุทธบริษัท นั่นคือ คณะสงฆ์เองจะต้องยึดมั่นในหน้าที่ที่พระพุทธรองค์ทรงมอบหมายแก่พุทธบริษัทฝ่ายภิกษุ ได้แก่ การศึกษาอบรมธรรมปฏิบัติธรรมและการเผยแผ่ธรรม ส่วนฝ่ายบ้านเมืองก็ให้การประดับประดาองค์การพระศาสนาอย่างเต็มกำลังอย่างที่องค์พระมหากษัตริย์ในอดีตทรงปฏิบัติมาแล้ว และพุทธบริษัทที่เป็นฆราวาสก็ต้องทำหน้าที่ของตนในการทำนุบำรุงพระศาสนาอย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องศึกษาให้รู้ถึงธรรมวินัยในทางพระพุทธานุศาสนาดด้วย

2. เหตุปัจจัยภายนอก

สังคมสงฆ์เป็นหนึ่งในสถาบันทางสังคมที่จำต้องอยู่ร่วมกันกับสังคมอื่น และมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก เพื่อทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนให้สมาชิกในสังคมอื่นประพฤติปฏิบัติตนในทิศทางที่ถูกต้องและเป็นธรรม ความเปลี่ยนแปลงในสังคมอื่นย่อมเกิดผลกระทบต่อสังคมสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์

⁵⁴ สัมภาษณ์ พระมหาจรรยา สุทธิญาณ, 25 เมษายน 2539.

อย่างแน่นอน ดังนั้น เหตุปัจจัยที่ทำให้พระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยนอกจากเหตุปัจจัยภายในตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็ยังมีเหตุอื่นซึ่งถือเป็นปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนส่งเสริมหรือเป็นตัวกระตุ้นให้พระสงฆ์เกิดการละเมิดพระธรรมวินัยเพิ่มขึ้น ได้แก่

2.1 การสนับสนุนพระสงฆ์ในทางที่อาจเป็นอันตรายต่อการดำรงเพศพรหมจรรย์

ซึ่งมีกระบวนการที่ไม่สนับสนุนการประพฤติปฏิบัติธรรมตามแนวทางของพระพุทธองค์หรือที่ไม่เป็นไปตามพระธรรมวินัย สามารถแยกได้ ดังนี้

2.1.1 การให้ยศและตำแหน่งพระในคณะสงฆ์ให้มีได้ให้กันที่คณาภพการศึกษาหรือการปฏิบัติ แต่ให้กันที่การก่อสร้างเก่ง ประจบประแจงเก่ง เรี่ยไรเก่ง ก่อสร้างโบสถ์ได้ใหญ่กว่า สร้างพระได้โตกว่าที่อื่น⁵⁵ ฉัตรสมาลย์ กบิลสิงห์ กล่าวว่า "ในระบบโครงสร้างการขอสมณศักดิ์ของสงฆ์เองก็สนับสนุนวัตถุนิยมเป็นสิ่งปลูกสร้าง คือ วัดกันที่วัดตุ ที่สามารถตรวจนับได้ เช่น เป็นหลัง เป็นซุ้ม หมายถึง อาจจับต้องด้วยสัมผัสหรือเห็นรูปร่างด้วยตาไม่ได้วัดกันที่คุณธรรมเป็นหลักซึ่งความจริงพระสงฆ์จักคิดก็มี แต่ด้านกระแสนี้ไม่ไหว"⁵⁶ และเขาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศิริ ก็กล่าวสนับสนุนว่า "เมื่อมีบารมีก็อยากได้อำนาจราชศักดิ์เป็นธรรมดา มีการวิ่งเต้นขอสมณศักดิ์ขอตำแหน่งไม่ผิดไปกว่าประชาชน" การที่พระยอมรับสมณศักดิ์เช่นนี้ เท่ากับนำศาสนาไปฝากไว้กับการเมืองนั่นเอง เมื่อเป็นดังนี้ พระสงฆ์จึงไม่มีอิสระต้องคอยทำตามนโยบายการเมืองเสมอ⁵⁷ อันที่จริงการให้สมณศักดิ์พระในสมัยก่อนก็เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่พระสงฆ์ที่ประพฤติปฏิบัติชอบ

55 ธรรมรักษา, พุทธศาสนาเสื่อมจริงหรือ, หน้า 40.

56 สัมภาษณ์ ฉัตรสมาลย์ กบิลสิงห์, 31 มกราคม 2540.

57 จำนงค์ ทองประเสริฐ, พระพุทธศาสนากับสังคมและการเมือง, หน้า 180.

บ้ำ เพื่อประโยชน์ให้แก่พระศาสนาเท่านั้น แต่ดูเหมือนว่าความหมายของผู้รับในปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนไป และมีอยู่เช่นเดียวกันที่พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ประพาศมิตพระธรรมวินัย โดยพระมหาสุรพล สุจริโต กล่าวยืนยันว่า "มีพระเถระบางรูปเป็นมอญเบื้องหลังในการมาพระเถระผู้ใหญ่เจ้าอาวาส เพื่อแย่งตำแหน่งในวัดและตกเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์" สิ่งนี้เท่ากับเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า การให้ยศตำแหน่ง หรือสมณศักดิ์แก่พระนอกจากจะเกิดผลดีแล้ว ก็อาจให้โทษได้เช่นกัน หากผู้รับขาดสติสัมปชัญญะและหิริโอตตบัพพะ ส่วนการที่พระอยู่ในตำแหน่งตลอดชีวิตทำให้หลงลืมตนและเมอาอำนาจได้ แม้สังฆารจะไม่อำนวยทำงานอะไรไม่ได้ ก็ไม่มีการลาออกเป็นเหตุให้ผู้ใกล้ชิดหาประโยชน์โดยไม่รู้จักตัว 58

2.1.2 การปล่อยให้พระมีเงินเป็นส่วนตัวได้ เป็นช่องทางหนึ่งที่เปิดประตูให้พระเพิ่มกิเลสตัณหา เพราะเงินสามารถที่จะอำนวยประโยชน์ได้สารพัด ให้ทั้งคนและโทษ ซึ่งทางแก้ปัญหาเรื่องเงินกับพระนั้นสามารถแก้ได้เพราะมีวัดต่าง ๆ ทำอยู่แล้วและทำสำเร็จด้วยดีมาแล้วด้วย คือรายได้ของพระควรให้ตกเป็นของกลางสงฆ์ทั้งหมด โดยมีคณะกรรมการสงฆ์ที่เลือกขึ้นเป็นคราว ๆ ควบคุมอยู่และไม่ให้สิทธิ์ขาดแก่เจ้าอาวาสมากเกินไป เมื่อภิกษุใดขาดแคลนสิ่งใดก็ให้มาเบิกได้ ถ้าไม่มีก็ต้องไปจัดหามา เฉพาะการเงินให้เบิกไปใช้ในสิ่งที่จำเป็นเฉพาะคราวเท่านั้น เหลือก็ต้องเอามาคืน 59 เซวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศรี ให้ความเห็นว่า "วัดต่าง ๆ ที่พระเถระเจ้าอาวาสมีชื่อเสียงเด่นดัง เงินจะไหลเข้าวัดดั่งกระแสน้ำไหลลงสู่ที่ต่ำจนใดก็จนนั้น เมื่อมีโภคทรัพย์มากขึ้นก็มีความคิดไม่ผิดไปกว่าภพชน พระทำผิดส่วนมากมีเงินแล้วต้องการความสะดวกสบายตามมา" และเมื่อมีความคิดเช่นนั้นก็ยอมเป็นที่มาของการละเมิดพระธรรมวินัยในลักษณะที่ขาดการศึกษาอบรม ขาดการฝึกจิตตามแนวทางของพระพุทธองค์ในที่สุด

58 ธรรมรักษา, พุทธศาสนาเสื่อมจริงหรือ, หน้า 41.

59 เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

2.1.3 ผลประโยชน์ของวัดและพระค่านามีมากขึ้น เกิดมีคณิงผลประโยชน์ เช่น การให้เช่าที่ดินวัดเพื่อการค้า การสร้างวัดถมุงคลเพื่อการพศพาศิษย์ การระดมพิธีกรรมในทางอ้งไสยศาสตร์ต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผลประโยชน์และลาภสักการะที่พึงมีพึงเกิดขึ้นและสามารถเห็นอยู่โดยทั่วไป เมื่อเกิดลาภสักการะมากเข้าอาจทำให้พระตกไปติดอยู่ในสขอันเกิดแต่อามิส และประการสำคัญยังมีคนเลวส่วนหนึ่งแฝงเข้ามาอยู่ในวงการสงฆ์ เพื่อการย้งชีพ เพื่อการดำรงตนและเพื่อแสวงหาผลประโยชน์สารพัดอย่างดังกล่าวแล้ว ทำให้เกิดพฤติกรรมการกระทำผิดของทั้งพระแท้และพระไม่แท้ที่อยู่เนือง ๆ

2.2 ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นสาเหตุเกื้อหนุนอย่างหนึ่งที่ทำให้พระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัย ดังนี้

2.2.1 ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา (2528-2538) เหตุการณ์ละเมิดรุนแรงขึ้นเกิดจากลักษณะของโลกาภิวัตน์ (globalization) พ้องกับคำกล่าวทางเศรษฐกิจที่ว่า "ผีเสื้อขยับปีกที่เมืองจีน กระทั่งถึงเศรษฐกิจในยุโรป" อันเป็นความสามารถในการสื่อสารที่กว้างไกลและทั่วถึง ทำให้ดูเหมือนเป็นเรื่องใหญ่⁶⁰ ความสามารถของโลกในยุคที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงจากยุคอุตสาหกรรมที่เห็ดหนเงินเป็นพระเจ้า บชาวัดถุณิยม เป็นบริโภคนิยมไปสู่อัยคัยข้อมูลข่าวสาร กอปรกับกระแสโลกาภิวัตน์รุนแรงมาก พระสงฆ์ไม่สามารถต้านอยู่ ส่วนหนึ่งจึงกลายเป็นบริโภคนิยมตามฆราวาสที่คอยแต่จะแสวงหาวัตถุโดยไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ดั้งเดิมของตนเลย การเปลี่ยนแปลงตามแบบอย่างฆราวาสนี้ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อพระรูปนั้นไม่ตั้งมั่นอยู่ในพระธรรมวินัยของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น อีกอย่างหนึ่งความสัมพันธ์ระหว่างวัด พระสงฆ์กับระบบเศรษฐกิจมีวิวัฒนาการไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม พิจารณาให้ละเอียดลงไปจะเห็นว่าสภาพและระดับความเจริญรุ่งเรืองของวัดและพระสงฆ์จะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับสภาพและระดับความเจริญ

⁶⁰ สัมภาษณ์ ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, 31 มกราคม 2540.

ของระบบเศรษฐกิจเป็นส่วนรวมด้วย การพึ่งพิงระหว่างพระสงฆ์กับผู้ครองอำนาจทางการเมืองมีระดับสูง ความคงอยู่และความเจริญรุ่งเรืองของพุทธศาสนาและพระสงฆ์ขึ้นอยู่กับการณ์บังเอิญ ซึ่งเมื่อสังคมได้วิวัฒนาการไปตามสภาพสังคมและเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบทุนนิยม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้กระทบโครงสร้างสถาบันศาสนาด้วย ⁶¹

2.2.2 ความสลับซับซ้อนของสังคมที่ขยายใหญ่ขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาสารพัดต่อผู้คนในสังคม อาทิ ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาการจราจร ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการว่างงาน ปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม ปัญหาค่าครองชีพสูงเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาคอขวดของพัฒนาการของสังคมอย่างมาก เมื่อสังคมทรุด เจ็บป่วย เป็นทุกข์และสับสน ทำให้เป็นโอกาสทองของพวกหลอกลวง ⁶² ที่อาศัยพระศาสนาหากินก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่สถาบันสงฆ์โดยส่วนรวม ดังความเห็นของพระราชรัตนโมลี อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณวชิโรดมว่า "อีกประการหนึ่งแน่นอนว่า เมื่อโลกเจริญขึ้นเหตุการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป การคมนาคมไปมาหาสู่กันสะดวก ความใกล้ชิดมีมากขึ้น สิ่งโน้มน้าวจิตใจเพิ่มขึ้น แสงสีเสียงใกล้ชิดพระมากขึ้น เหล่านี้เมื่อพระไม่สำรวมก็อาจผลอผลมากขึ้นไปด้วย" ⁶³

2.2.3 การแพร่ระบาดของวัฒนธรรมต่างชาติ ก็นับเป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ดังที่ ส.ศิวรักษ์ กล่าวว่า "ขณะนี้ระบบวัดกับบ้านอ่อนแอและหันหลังให้กัน ประกอบกับทุกวันนี้ เป็นยุคสังคมบริโภคนิยมโบราณชาวบ้านสามารถตรวจสอบชีวิตความเป็นอยู่ของพระได้ตลอดเวลาเพราะ

⁶¹ อหิศา จินนิพนธ์สกุล, วิวัฒนาการเศรษฐกิจวัดไทย, ความนำ หน้า (11)-(13).

⁶² สัมภาษณ์ พระมหาจรรยา สุทธิญาณ, 25 เมษายน 2539.

⁶³ สัมภาษณ์ พระราชรัตนโมลี อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณวชิโรดม, 11 กุมภาพันธ์ 2540.

พระท่านอยู่ภูเขานอกกลางป่ากลางแจ้ง แต่สมัยนั้นนอนในห้องแอร์ ใครจะไปเห็นได้อย่างไรในขณะที่การทำอาบัติและปาราชิกเป็นไปได้อย่างง่ายดายเพราะสิ่งยั่วยวนทางเพศนั้นมีมากมาย ยังมีทีวีและวิดีโอ ยิ่งหนักเข้าไปใหญ่ พระที่ไม่เคยดูเคยเห็นในเรื่องดังกล่าวก็เกิดปัญหาขึ้นมา เรื่องเหล่านี้คณะสงฆ์และฝ่ายบ้านเมืองไม่ได้ให้ความสนใจ”⁶⁴ ซึ่ง สำรวัย สารัตถ์ ก็มีความเห็นทำนองเดียวกันว่า “แรงยั่วยุภายนอก รวมทั้งการแพร่ระบาดของวัฒนธรรมต่างชาติได้เข้ามาในสถาบันสงฆ์ในรูปสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีอยู่โดยทั่วไป” และ เขาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศรี เองก็ได้เห็นถึงอิทธิพลของอารยธรรมต่างชาติที่แพร่เข้ามาทางสื่อว่า “พระสงฆ์ขาดการพัฒนาตนเอง มีเวลาว่างมากขึ้นเข้าจันกลางวันเอนหลังเพลจำวัตร บริหารเวลาไม่เป็น กอปรกับความทันสมัยของสื่อต่าง ๆ ประเภทโทรทัศน์ หรือวิดีโอที่มีเนื้อหาปลุกใจหาตได้ง่าย ทำให้เกิดความฟุ้งซ่าน” แล้วก็เป็นที่นำไปสู่การกระทำความผิดพระวินัย เพราะทุกวันนี้โลกเจริญก้าวหน้าไปมาก โดยเฉพาะด้านวัตถุนิยมต่าง ๆ ที่เป็นวัฒนธรรมต่างประเทศได้ระบดเข้ามาในสังคมไทยไม่ขาดระยะ อบาทีกาบางคนก็นิยมนั่งน้อยหม่นน้อยแบบต่างประเทศจะกราบพระแต่ละครั้งก็สนยากจะลงนั่งก็สึดลำบาก บางครั้งการมาเยี่ยมพระในวัดกลายเป็นการมายั่วพระไปเสีย ทำให้พระสงฆ์ยุคปัจจุบันนี้คลุกคลีอยู่กับสิ่งแวดล้อมอันนำหวาดระแวงที่เรียกว่า เป็นยุคไฮเทค ซึ่งมีอันตรายอยู่รอบด้าน⁶⁵ อันตัวราคาจริตในสังคมบริโภคนิยม เหมาะสำหรับพวกที่อยู่เหี่ยว ฝ่าว เรือนพวกที่มีชีวิตอันต่ำซึ้งก็คือ ขรราวาส แต่ทุกวันนี้พระคุณเจ้ามีวิถีชีวิตแบบขรราวาสมากขึ้น กฎที่พระคุณเจ้าอยู่เวลานี้ไม่ต่างจากบ้านคหบดี เมื่อความจริงเป็นเช่นนี้ตัวอภิปพรหมจรรย์ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพรธองคยอม

⁶⁴ ส. ตั้วรักษ์, สี่กากับผ้าเหลืองและพรหมจรรย์ในสังคมบริโภคนิยมกับทางออกของคณะสงฆ์ไทย, หน้า 28.

⁶⁵ พระครูวิวัชรธรรมโกศล (ชัยวัฒน์ ธรรมวิฑูโร), พระสงฆ์ไทยยุคไฮเทค, ปกหลัง.

เสียแน่นอน⁶⁶ พฤติการณ์ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ นับว่าเป็นสังคมที่เปิดโอกาสหรือเปิดช่องให้พระสงฆ์ ละเมิดพระธรรมวินัยทั้งสิ้น

2.3 ความไม่เข้าใจพระธรรมวินัยของพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส พุทธศาสนิกชนขาด ความรู้ความเข้าใจในพระพุทธานุญาตอย่างถ่องแท้ พุทธศาสนิกชนชาวไทยจำนวนมากไม่น้อยปัญญาตน ว่าเป็นพุทธศาสนิกชน แต่ไม่ใส่ใจศึกษาหลักของพระพุทธานุญาตว่าอะไรคือพุทธที่แท้จริง พฤติกรรม เช่นใดจะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตได้บ้างกลับสนใจแต่พระสงฆ์ที่ประกอบด้านเดรัจฉานวิชา เมื่อเกิดเหตุการณ์ก็แยกไม่ออกว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด เป็นต้น⁶⁷ อุบาสกอุบาสิกาไม่ค่อยรู้พระธรรม วินัย ส่วนมากจะรู้แค่ธรรมะ สำหรับวินัยของพระมักจะไม่รู้ โดยเฉพาะอุบาสิกาเกือบร้อยละ 100 ที่ไม่รู้วินัยพระดี จะรู้อย่างมากก็แค่การประเคนของ หรือการกราบไหว้พระเท่านั้น แต่การคุยกับ พระในที่ลับตาหรือลับหูกลับไม่สนใจหรือไม่รู้ว่าผิดวินัย จึงเป็นช่องทางให้พระล่วงอาบัติปาราชิกได้ ง่ายซึ่งมีอยู่ทั่วไปและพระร่วมสำนักก็ไม่ค่อยจะสนใจเรื่องของคนอื่น ไม่ช่วยกันปกป้องหรือตักเตือน ถือว่าตัวใครตัวมัน หรือเห็นว่าธุระไม่ใช่ เป็นหน้าที่ของเจ้าคณะหรือสมภาร เป็นต้น⁶⁸ การเข้า วัดหรือเข้ามาหาพระส่วนหนึ่งมิได้มาด้วยศรัทธาในพระศาสนาอย่างจริงจัง ซึ่งเพื่อยืนยันในเหตุผล นั้น พระธรรมวราจารย์ จึงกล่าวว่า สาเหตุของการเกิดเป็นข่าว เพราะคนหลงใหลในตัวพระ 4 ประเภทนี้ ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง คือ

⁶⁶ ส. ศิวรักษ์, สีกากับผ้าเหลืองและพรหมจรรย์ในสังคมบริโภคนิยมกับทางออกของคณะ สงฆ์ไทย, หน้า 28.

⁶⁷ พระมหาจรรยา สุกตัญญา, ปฏิรูปการสงฆ์, หน้า 5-11.

⁶⁸ ธรรมรักษา, พุทธศาสนาเสื่อมจริงหรือ, หน้า 42.

1. โขลัมภ์มาณิกา หลงใหลในเสียงเทศน์ เสียงบรรยายที่ไพเราะของพระ
2. รุขัมภ์มาณิกา หลงใหลในเรื่องร่างของพระที่รูปร่างหน้าตาดี
3. ชัมภ์มาณิกา หลงใหลในการแสดงธรรมของพระ
4. ลุขัมภ์มาณิกา หลงใหลในการแต่งตัวไม่ฉูดฉาด แต่ดูสะอาดเรียบร้อย

ซึ่งเมื่อผู้คนและสตรีเข้าไปสัมผัสก็เกิดการอิจฉาริษยา กระทั่งกระทั่งกันเองในหมคนหมและแม้ถึงสื่อมวลชนจึงกลายเป็นเรื่อง บางคนหลงใหลในเสียงเทศน์ฟังถึง 5 ชั่วโมงยังไม่มีอาการเมื่อยขบหรือหากมีดารามาเข้ามาบวชก็ทำให้คนคิด เพราะหลงใหลในรูปและเสียง เป็นต้น พุทธบริษัทส่วนนี้เองที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพระศาสนาแล้ว⁶⁹ เป็นการไม่เข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของพุทธบริษัทอย่างแท้จริง ภาพสะท้อนที่มองเห็นในปัจจุบันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ชาวพุทธในเมืองไทยไม่เข้าใจหลักการทางพระพุทธศาสนา เพราะหากเข้าใจจะไม่หมกตบอดขนาดนี้ เมื่อมีเหตุการณ์ก็เกิดความหวั่นไหว เพราะไม่รู้ในวินัยของพระ⁷⁰

2.4 อำนาจทางการเมืองในระบบในการจัดการกับพระทำผิดตลอดทั้งไม่เอาด้านงบประมาณ พระที่ต้องปาราชิกกับสึกออกไปแล้วไม่มีการลงโทษทั้งสมิและสึก ทำให้พระและสตรีไม่เกรงกลัวหรือละอาย ควรให้บ้านเมืองเอาโทษทั้งสองฝ่ายถึงขั้นตัดคูกานาน ๆ จึงจะดีและไม่ควรใช้วิธีปรับ ควรจะจำคุกสถานเดียว⁷¹ พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ กล่าวว่า "อำนาจ

⁶⁹ สัมภาษณ์ พระธรรมวราจารย์ รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัย, 26 กุมภาพันธ์ 2540.

⁷⁰ สัมภาษณ์ จิตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, 31 มกราคม 2540.

⁷¹ ธรรมรักษา, พุทธศาสนาเสื่อมจริงหรือ, หน้า 43.

ทางการเมืองไว้ระบบ เพราะปล่อยให้พระอยู่เป็นคน ๆ องค์กรที่มีอยู่ไว้ประสิทธิภาพ ไว้ระเบียบ และไว้นโยบาย”

เขาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศิริ กล่าวว่า “ในช่วง พ.ศ. 2536-2538 หนังสือพิมพ์วิพากษ์วิจารณ์กันมากเป็นแรมปีโดยที่รัฐบาลไม่ได้ยื่นมือเข้าไปยุติปัญหาปล่อยให้ย่อยอย่างช้าๆ ชัดๆ สงฆ์ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบกรรมการศาสนาไม่จัดการดูแล ปล่อยให้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์จนกระทบต่อศรัทธาประชาชนเป็นอันมากในวงกว้าง” ซึ่งพระพิศาลธรรมพาทิ กล่าวสนับสนุนว่า “ทั้งนี้ เพราะบ้านเมืองขาดคนรู้จริงและขาดคนเอาจริง” ผิดกับเมื่อสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์ทรงปราดเปรื่องเรื่องพระพุทธรูปศาสนาเป็นอย่างดีจึงได้ทรงอุปถัมภ์อย่างจริงจัง เพราะทรงศึกษาอย่างแท้จริงและเข้าพระทัยแล้ว จึงทรงอุปถัมภ์ไม่ผิดพลาด แต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็เริ่มสับสน⁷² ระบบระเบียบในการดำเนินภารกิจกับพระละเมียดพระธรรมวินัยน่ายกย่องอำนาจทางการเมืองไม่มีความรู้เท่าที่ควร จึงเกิดผลกระทบอย่างมากมาย

การไม่ค่อยมีพื้นความรู้ด้านพระศาสนาของฝ่ายบ้านเมือง ทำให้ไม่สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนากิจการพระศาสนาอย่างเพียงพอ ดังความเคลื่อนไหวของพระสงฆ์ส่วนหนึ่งเป็นการยืนยันโดยศูนย์ประสานงานการพระพุทธศาสนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มีหนังสือลงนามโดยเจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึง พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อขอของบประมาณสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยให้เหตุผลว่าการขยายตัวของประชากรเพิ่มมากขึ้น จำนวนของพระภิกษุสามเณรจึงเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนของประชากร เพราะการเปลี่ยนแปลงของสังคมนี้เอง จึงทำให้พระพุทธศาสนาถูกท้าทายในด้านความเชื่อและความเป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ จนเป็นสาเหตุให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพในการปฏิบัติ ซึ่งสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว เนื่องมาจากการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ไม่สามารถดำเนินการได้

⁷² สัมภาษณ์ พระอริยคุณาธาร ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัย, 26 กุมภาพันธ์ 2540.

อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะขาดแคลนงบประมาณ โดยจะเห็นได้ว่า ในเรื่องการศึกษาของคณะสงฆ์รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนน้อยมาก ในปี 2531 ประมาณ 20 ล้านบาท และปี 2532 สนับสนุนเพียง 22 ล้านบาท นับว่าน้อยมากเมื่อพิจารณาจากจำนวนพระนักเรียนถึง 343,300 รูป หรือคิดเฉลี่ยในระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมเพียงหัวละ 56 บาท/ปี ระดับมัธยมศึกษาหัวละ 50 บาท/ปี และระดับอุดมศึกษาหัวละ 489 บาท/ปี

ด้วยงบประมาณที่รัฐบาลให้การสนับสนุนจำนวนไม่มากนัก มีส่วนอย่างมากต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ แม้ว่าทางคณะสงฆ์จะได้พยายามให้กรมการศาสนาขอแปรรูปตั้งงบประมาณการศึกษาของสงฆ์ไปยังคณะกรรมการงบประมาณแต่ก็มิได้รับการสนับสนุน⁷³ เพื่อให้เห็นถึงจำนวนยอดงบประมาณแผ่นดินที่รัฐได้จัดสรรให้แก่งานพระศาสนา นั้น ศึกษาเปรียบเทียบได้จากตารางที่ 10 แม้แต่ชาวจีน ลัทธิขงจื้อ ซึ่งเคยเป็นพันธมิตรชอบโดยตรงก็ยกย่องว่า "รัฐบาลที่ผ่าน ๆ มาไม่ให้ความสำคัญด้านการพระศาสนา เห็นได้จาก

1. ไม่สนับสนุนงบประมาณในกิจการพระศาสนา ในแต่ละปีจัดงบประมาณให้แทบคิดเป็นร้อยละ ไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่นงบประมาณ 900,000 ล้าน จัดให้เพียง 2,000 ล้าน ซึ่งเป็นเงินเดือนของข้าราชการเสียเป็นส่วนใหญ่
2. ไม่สนับสนุนด้านบุคลากร โดยเฉพาะกรมการศาสนาทั้งกรมมีข้าราชการเพียง 470 คนกว่าเท่านั้น ที่คอยสนองงานพระสงฆ์กว่า 300,000 รูปทั่วประเทศ"¹

---

⁷³ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, "พระภาคอีสานของให้นายกรัฐมนตรีเพิ่มสนับสนุนการศึกษาของคณะสงฆ์," สำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท. 343 เล่ม 2 (8 มกราคม 2532), หน้า 3, รอบบ่าย.

⁷⁴ สัมภาษณ์ ชาวจีน ลัทธิขงจื้อ, 21 มกราคม 2450.

จากงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรให้อย่างจำกัดดังกล่าว ส่งผลให้การศึกษาของพระสงฆ์ไม่พัฒนาเท่าที่ควรและกระทบถึงพฤติกรรมของพระสงฆ์บางส่วนที่ไม่อาจได้ศึกษาอบรมอย่างจริงจัง จนเกิดการละเมิดพระธรรมวินัยขึ้น

2.5 สังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ปัจจุบันระบบสื่อสารมวลชนก้าวล้ำไปถึงขั้นไร้พรมแดน เวลาที่ข่าวพระภิกษุประพฤติเสียหายแต่ละครั้งข่าวคราวจะกระจายไปอย่างรวดเร็ว คดีบางคดีนั้น ในขณะที่กระบวนการสืบสวนหาข้อเท็จจริงดำเนินการไปอย่างเชื่องช้าด้วยวิธีการล่าช้า มีหน้าข่าวบางคดีพระภิกษุผู้ปกครองยังตัดสินใจเข้าข้างผู้กระทำผิดเสียอีก สถาบันผู้ทรงศีลก็เลยหมดความน่าเชื่อถือไปเป็นอันมาก⁷⁵ ในยุคที่โลกเจริญก้าวหน้าด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสื่อสารและรับข่าวสารดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ข่าวคราวของคณะสงฆ์ก็ถูกนำมาเสนอต่อสาธารณชนมากขึ้น แต่คงไม่มีใครปฏิเสธว่า ข่าวในวงการคณะสงฆ์ที่ประชาชนรับรู้ได้จากสื่อมวลชนส่วนมากเป็นข่าวในแง่ลบมากกว่ามุมบวก เมื่อประชาชนรับรู้ข่าวในแง่ลบมากขึ้น ก็เริ่มมองพระสงฆ์และคณะสงฆ์ในทางลบมากขึ้น ๆ ตามลำดับ⁷⁶ และการนำเสนอต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่องโดยสื่อหลาย ๆ แบบทำให้เกิดผลกระทบขึ้นมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็คือ ภาพพจน์ของคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในสภาพที่ไม่น่าจะสดใสมากนัก เพราะการรับรู้ข่าวสารที่ตอกย้ำอยู่ทุกวันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในหมู่พุทธศาสนิกชนอย่างกว้างขวางว่าพระสงฆ์เป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่น่าไว้วางใจ การเข้าใกล้พระสงฆ์แต่ละครั้งควรระมัดระวังตัวและพิจารณาให้รอบคอบ⁷⁷ สำรวย สารตถ์ กล่าวถึงอิทธิพลของสื่อ

⁷⁵ นวองคลี, สภาสงฆ์, หน้า 20.

⁷⁶ พระมหาจรรยา สุธธฺณาโณ, ปฏิรูปการสงฆ์, หน้า 2.

⁷⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

ที่มีต่อวงการพระศาสนาว่า "ปัจจุบันข้อมูลสื่อสารรวดเร็วมากและถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งมีคำกล่าว
ว่า ปัจจุบันประเทศไทยถูกปกครองด้วยสื่อมวลชน จะระบายสื่ออย่างไรก็ได้... จะเห็นได้ว่าทุกวันนี้
สื่อมวลชนและผู้บริหารจะนำเอาแต่ข้อเสียของพระสงฆ์มาพูด พระสงฆ์ที่ติกลับไม่พยายามนำเสนอ
เช่น กรณีของพระธรรมปิฎกซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่ดีมาก เป็นนักเผยแผ่ธรรมะของพระพุทธองค์ แต่ความ
สนใจของสื่ออ่อนแอเหลือเกิน มีลุงข่าวคริกโครมเพียงครั้งเดียว ขณะที่ท่านได้รับรางวัลเนสโกเท่า
นั้น" อันที่จริงพัฒนาการของสื่อมวลชนในยุคปัจจุบันก่อให้เกิดการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้าน
เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและอื่น ๆ สังเกตได้ว่าสื่อสารมวลชนได้เข้าไปมีบทบาทอย่างสูงแทบ
ทุกวงการ ดังนั้น การจะใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาจำเป็นต้องอย่างยั้งที่สื่อมวลชนเองจะต้อง
มีวิจรรย์ญาณที่ถูกต้อง มีจรรยาบรรณของการเป็นสื่อมวลชนที่ดี แต่ที่ผ่านข่าวคราวความเสื่อมเสีย
ค่อนข้างจะเป็นเหยื่ออันโอชะของสื่อทุกประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทสิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับเรื่อง
นี้ เสฐียรพงษ์ วรรณปก ให้ความเห็นว่า "สมัยก่อนสื่อมวลชนถือเป็นธรรมเนียม จะไม่นำข่าวความ
เสื่อมเสียของพระมาตีแผ่อย่างเปิดเผยเช่นปัจจุบัน เขามีจรรยาบรรณของการทำหน้าที่สื่อพิมพ์ ถ้า
ข่าวจะออกมาในด้านลบก็ไม่ลง เพราะถือว่าพระเป็นของตัวเอง แต่ปัจจุบันไม่เป็นเช่นนั้น เขาก็
ว่าพระสงฆ์ไม่เป็นของตัวเอง เป็นสังคมหนึ่งเป็นคนละพวก เมื่อเกิดเหตุการณ์กับคนพวกนั้น ถือว่า
เราเป็นสื่อมวลชนต้องปฏิบัติหน้าที่เสนอข่าวสาร จึงลงหมดโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อส่วน
รวม" ขณะที่พระอริยคณาจารย์ เห็นว่า "การกลายเป็นข่าวใหญ่โต เพราะสื่อสารมวลชนขาดความ
รับผิดชอบโดยคิดเพียงว่าต้องทำหน้าที่เสนอข่าว แต่ไม่ได้รับผิดชอบต่อสังคมที่ตัวเองเสียผลประโยชน์
อยู่ ไม่คิดถึงผลเสียที่จะตามมาขอเพียงขายข่าวได้เป็นพอ"⁷⁸ โภคิน พลกุล รองประธานคณะ
กรรมการปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน กล่าวในการประชุมสัมมนาแผนแม่บทการปฏิรูประบบราชการ
ที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2540 ว่า "แม้ไทยจะมีเสรีภาพกันอย่าง
เต็มที่ แต่เสรีภาพนั้นก็ทำให้เกิดปัญหา เช่น สื่อมวลชนมีเสรีภาพมากก็ต้องถามว่าสื่อมวลชนมีความ

78 สัมภาษณ์ พระอริยคณาจารย์, 26 กุมภาพันธ์ 2540.

รับผิดชอบหรือไม่ เพราะเสรีภาพของสื่อมวลชนก็กลายเป็นปัญหาของประเทศเช่นกัน”⁷⁹ ซึ่งพระราชรัตนโมลิกีก็โต้แย้งคิดว่า “มีเพียงประเทศไทยเท่านั้น ที่หนังสือพิมพ์เสนอข่าวแกมวิจารณ์ นักข่าวเมืองไทยน่ากลัวมาก เพราะพหุศาสนิกชนส่วนหนึ่งเป็นแม่ชื่อนาย” แม้แต่พระพิศาลธรรมพาทย์ ยังได้กล่าวยอมรับถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนว่า “สื่อมวลชนมีทั้งดีและเสีย หนึ่งใครดั่ง อดิครย้อยยับ” สิวิช เนียมวรทัต หัวหน้าฝ่ายสังขการก็ได้เห็นถึงอิทธิพลของสื่อที่มีต่อสังคมไทยว่า “การทำผิดขึ้นรุนแรงนั้นไม่มากมายอย่างที่คนเข้าใจกัน แต่ที่เป็นเช่นนั้นเพราะสื่อมวลชนโหมกระพือให้พรหลาไปเอง” อย่างไรก็ตาม การเสนอข่าวในลักษณะดังกล่าวสื่อมวลชนเองก็สามารถอธิบายให้เหตุผลได้ ตัวอย่างกรณีผู้ใช้นามว่า บรรลือ เกียรติชัยวงศ์ มีหนังสือถึงเจ้าของคอลัมน์ “จิ้งจกสีเขียว” หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ สรุปว่า สื่อมวลชนใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขต มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้ามากเกินไปชอบทำตัวเป็นศาลเตี้ย ศาสนาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ถ้าหากใช้ถ้อยคำรุนแรงพาดหัวข่าวแล้ว ก็ถือเป็นการทำลายรากเหง้าของสังคมไทยเลยทีเดียว ซึ่งได้รับคำตอบจากคอลัมน์istsว่า สื่อมวลชนไม่คิดจะไปรังแกสงฆ์ แต่ถ้าพวกเถลไถลนั้นไม่ประพฤติอยู่ในพระธรรมวินัย ก็ไม่ควรเก็บเอาไว้ให้เสื่อมพระศาสนา⁸⁰ การเสนอความเห็นดังกล่าวนี้ หากเป็นเจตนาเพื่อการดำรงอยู่ของพระศาสนาก็เป็นเรื่องที่น่าได้อานิพมทนา แต่หากเป็นสิ่งที่มัวตลประสงค์แอบแฝง ก็สมควรที่สังคมจะต้องตรวจสอบและแก้ไขกันต่อไป

⁷⁹ มติชน (29 เมษายน 2540): 20.

⁸⁰ “สารพันปัญหา,” ไทยรัฐ (27 กันยายน 2538): 6.

จำนวนพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัย

ดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่า จำนวนพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยนั้น มีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยโดยเฉพาะข้อมูลเดิมในกรุงเทพมหานครจากปี 2537 มีจำนวนทั้งสิ้น 192 รูป ในจำนวนนี้ ฤกษ์ภาคทัณฑ์ 137 รูป สั่งให้ลาสิกขา 55 รูป ส่วนข้อมูลล่าสุดในปี 2538 ตั้งแต่เดือน มกราคม-กันยายน มีพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยจำนวนทั้งสิ้น 166 รูป ฤกษ์ภาคทัณฑ์ 128 รูป ให้สึก 38 รูป และยังไม่นับรวมใน 3 เดือนสุดท้ายในรอบปี ซึ่งเป็นช่วงออกพรรษา ที่เชื่อว่าน่าจะอยู่ในระดับใกล้เคียงหรือสูงกว่าปีที่ผ่านมา นอกเหนือจากนี้ยังมีกรณีร้องเรียนพระภิกษุกระทำความผิดใน ส่วนของภูมิภาคอีกจำนวนมาก⁸¹ มีข้อมูลจากฝ่ายสังฆการ กรมการศาสนา ได้แจ้งจำนวนพระสงฆ์กระทำความผิดในช่วง 3 ปีสุดท้ายที่กำหนดไว้ในการทำวิทยานิพนธ์ (พ.ศ. 2536-2538) ว่า ในปี พ.ศ. 2536 มีจำนวน 406 รูป ในปี พ.ศ. 2537 มีจำนวน 192 รูป และในปี พ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดของการกำหนดห้วงการวิจัย มีจำนวน 242 รูป ทั้งนี้ ไม่นับรวมถึงการกระทำความผิดในภูมิภาคซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม พระมหาสุพล สุจริโต กล่าวว่า "ไม่มีระบบและองค์กรจัดเก็บข้อมูลเฉพาะ บางกรณีสิ้นสุดลงเพียงภายในวัด" และความผิดส่วนใหญ่ที่ปรากฏมักเป็นความผิดเล็กน้อย เช่น บิดเบือนขาดความสำรวม เรี่ยไรโดยไม่ได้รับอนุญาต บั๊กกลดในย่านชุมชน พักแรมตามบ้าน และดื่มสุรา เป็นต้น (ตารางที่ 8)

อันที่จริงการกระทำความผิดหรือการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ ในอดีตก็มียุ่ตลอดมา แต่คนทั่วไปไม่ได้รับทราบ ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่สุดก็คือ การพัฒนาด้านการสื่อสารที่รวดเร็ว ซึ่งในปัจจุบัน สำราญ สารัตถ์ กล่าวว่า "จำนวนพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัย โดยเฉพาะที่ต้องอาบัติปาราชิก หรือที่มีความประพฤติเกเรเนิ่นไม่มากเมื่อเทียบกับพระจำนวน 3 แสนรูปแล้วไม่ถึง 1 เปอร์เซ็นต์เป็นธรรมดาที่ในกลุ่มคนดียว่อมมีคนไม่ดีอยู่บ้าง" ในขณะที่ เขาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศิริ ก็

81 "การศึกษา-ศาสนา," ไทยรัฐ (9 ธันวาคม 2538): 8.

กล่าวว่า "สังคัมสังข์ 3 แสนรูป ก็เหมือนกับสังคัมทั่วไป เมื่อมีคนหม่มาก ก็มีทั้งคนดีและคนเลว จำนวนและสาเหตุไม่มาก แต่ดูว่ามากเพราะเป็นโลกยุคข้อมูลข่าวสาร พระสังข์กว่า 3 แสนรูปทำผิดเพียง 40-50 รูป ถือว่าน้อยมากอย่าวิตก เป็นเรื่องธรรมดา ที่ไม่ธรรมดาตรงที่ เมื่อก่อนพระนอนกับอ้าแดงก็รู้จักกันอยู่ในวัดและข้างวัด เดี่ยวนี้ยุคข้อมูลข่าวสารรู้จักกันทั่วประเทศ" ขณะเดียวกัน เสฐียรพงษ์ วรรณปก กล่าวว่า "จำนวนและสาเหตุไม่มากขึ้นกว่าเดิม ปัจจุบันดูเหมือนมาก เพราะข้อมูลการสื่อสารมวลชนทันสมัยมาก ใครทำอะไรที่ไหนไม่เป็นความลับ พระถูกจับสึกตลอดเวลา โดยพระวินัยการที่มีหน้าที่ดูแลความประพฤติของพระสังข์ แต่เกิดเป็นข่าวเฉพาะกรณีใหญ่ ๆ ที่ประชาชนสนใจ หรือเป็นเหตุหรืออิทธิพลมีผลประโยชน์แอมแปง มีพรรคพวกมากมีผู้อยู่เบื้องหลัง เช่น พรรคการเมืองและผู้แสวงหาประโยชน์จึงจัดการยาก" สิวิช เนียมวรทัต กล่าวว่า "การทำผิดขจรรุนแรงไม่มากมายอย่างที่ผู้คนเข้าใจกัน เพราะที่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากสื่อมวลชนโหมกระพือให้แพร่หลายไปเอง" สำหรับความเห็นของ จิตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ เห็นว่าจำนวนการละเมิดมีมากขึ้นเนื่องจากพระสังข์เองขาดระบบที่จะกลั่นกรองผู้คนให้เข้ามาสู่พระศาสนา เช่น คนติดโรคเอดส์และยาเสพติดก็เข้ามาอาศัยอยู่ด้วย โดยคิดว่ามันปลายชีวิตแล้ว ทำให้พระศาสนาพลอยง่อยเปลี้ยเสียขาไปด้วย⁸² ซึ่งความจริงก็เป็นเช่นนั้นแต่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพระสังข์และพลเมืองที่มี 3 แสนต่อ 60 ล้านคนแล้ว นับว่าจำนวนพระสังข์ที่กระทำผิดยังมีจำนวนน้อยซึ่งพระพิศาลธรรมพาทิก็มีความเห็นทำนองเดียวกันว่า "นับว่าเป็นบุญบารมีของพระพุทธศาสนามากที่มีพระเสียหายน้อยในปัจจุบัน ซึ่งจากสภาพแวดล้อมสังคัมที่เหลวหลกน่าจะมีมากกว่านี้หลายเท่า เมื่อเทียบกับวงการอื่น" เป็นที่น่าสังเกตว่า พระสังข์ที่ตกเป็นข่าวทางสื่อมวลชนจนเกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างต่อเนื่องและกว้างขวางมักเป็นพระสังข์ที่มีความสัมพันธ์อันกว้างไกล มีผู้เคารพนับถือหรือบริวารมาก ประการสำคัญก็คือ มักเป็นผู้ที่สร้างผลประโยชน์หรือมีผู้อิงประโยชน์ ส่วนพระสังข์ซึ่งไม่เป็นที่รู้จักของผู้คนมักไม่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนเท่าที่ควร

⁸² สัมภาษณ์ จิตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, 31 มกราคม 2540.

ความหนักเบาของพฤติกรรม

พฤติกรรมการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์จะมีหลายระดับตั้งแต่หนักที่สุด คือ ขาดจากความเป็นพระภิกษุ ได้แก่ ก่ออาบัติปาราชิก ถึงเบาที่สุดได้แก่อาบัติทุกกฏ ทพาสีต ความหนักเบาของพฤติกรรมการละเมิดย่อมแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมแต่ละกรณีแต่ละยุค ดังนั้น จึงไม่อาจชี้ชัดลงไปได้ว่า พฤติกรรมปัจจุบันกับอดีตหนักเบากว่ากันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งมีความคิดเห็นของผู้หลายท่าน อาทิ สำรวย สารัตถ์ กล่าวว่า "พฤติกรรมในครั้งพุทธกาลหนักกว่านี้ เช่น กรณีของพระสีทัน เป็นต้น และแรงกว่าปัจจุบัน แต่ขาดสื่อเป็นตัวแพร่กระจายข่าว" พระราชรัตนโมลี ให้ความเห็นว่า "พฤติกรรมความหนักเบาไม่แตกต่างกันไปกว่าเดิม แต่สื่อสารมวลชนสร้างเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่" เสฐียรพงษ์ วรรณปก ให้ความเห็นว่า "พฤติกรรมไม่มากไปกว่าเดิม แต่ในปัจจุบันรุนแรงกว่าเดิม เช่น กรณีหมอฆ่าพยาบาลนำศพทิ้งแม่น้ำ เมื่อหลายสิบปีก่อน ผู้คนในสมัยนั้นบอกว่าโหดเหี้ยม แต่พฤติกรรมเช่นนี้เป็นเรื่องธรรมดาสำหรับทุกวันนี้ เพราะนอกจากฆ่าแล้วยังเห็นศพเป็นท่อนอีกด้วย กรณีของพระสงฆ์ก็เช่นเดียวกันในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาไปรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในครั้งพุทธกาลพระสีทันทำผิดเพราะไม่คิดว่าผิด เมื่อทำผิดแล้วถกตเถียงกันก็ละอายใจในปัจจุบันหาเป็นเช่นนั้นไม่" ดังนั้น สาเหตุที่อาจทำให้คิดว่าหนักขึ้นก็คือ กลมผลประโยชน์เมื่ออยู่เบื้องหลัง พรรคพวกหรือสมาชิกกลุ่มที่ทำให้การแก้ปัญหาลำบากมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ถือว่า การแก้ปัญหาจะสามารถแยกกลุ่มผลประโยชน์ สมาชิกหรือกลุ่มพรรคพวกเพื่อนพ้องนั้น ๆ ออกจากการแก้ปัญหาได้หรือไม่ เท่านั้น นับเป็นความสลับซับซ้อนอีกอย่างที่ต้องแก้ไขไปพร้อมกัน

ผลกระทบอันเกิดจากพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัย

สถาบันสงฆ์เป็นสถาบันหนึ่งในสถาบันทางสังคม เมื่อเกิดความไม่เรียบร้อยขึ้นในสถาบันนั้นย่อมมีผลกระทบต่อสถาบันข้างเคียงอย่างแน่นอน แต่ผลกระทบจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับพฤติกรรม

ความหนักเบาเป็นกรณีไป หากเกิดกับพระเถระผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชนเป็นจำนวนมาก หรือเกิดกับพระสงฆ์ที่มีความสัมพันธ์กว้างไกล เป็นพระที่คนทั่วไปรู้จัก หรือมีพฤติกรรมที่ผิดธรรมดาอย่างที่พระสงฆ์หรือคนปกติทั่วไปไม่พึงกระทำกัน ก็ย่อมเป็นที่สนใจของสื่อและพร้อมที่จะเสนอข่าวนั้นต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง อีกประการหนึ่งหากสังคมเป็นสังคมที่ประกอบไปด้วยปัญญาพิจารณาหาข้อเท็จจริงอย่างถ่องแท้จากข่าวสารก่อนปักใจเชื่อ ก็จะทำให้ผลกระทบที่เกิดขึ้นแตกต่างกันออกไป เพราะฉะนั้น การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ที่ผ่านก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันต่าง ๆ ซึ่งอาจแยกได้ ดังนี้

1. ผลกระทบต่อสถาบันสงฆ์

พระสงฆ์ถูกจับมาผูกติดกับพระธรรมอันบริสุทธิ์อย่างแยกไม่ออก สังคมคาดหวังในตัวพระสงฆ์ทุกรูปว่า พระสงฆ์จะต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการศึกษาปฏิบัติและพิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ต้องเป็นสัญลักษณ์แห่งความถูกต้อง พฤติกรรมของพระสงฆ์ต้องเป็นแม่แบบแห่งพฤติกรรมที่สร้างขึ้นมาจากจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์ พระสงฆ์จะต้องรับผิดชอบต่อปัญหาจริยธรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะในคณะสงฆ์เอง การที่สังคมเข้าใจและคาดหวังพระสงฆ์ในลักษณะเช่นนี้ พระสงฆ์จึงกลายเป็นมาตรฐานวัดความเจริญหรือความเสื่อมของพระพุทธศาสนา ถ้าบุคคลสมัยใดพระภิกษุสงฆ์ทั้งหมดได้ปฏิบัติตามดีตามพระวินัย ไม่มีข้อบกพร่องใด ๆ เลย ก็กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาจะทรงตัวอยู่ได้หรือเจริญรุ่งเรือง แต่ถ้าเมื่อใด มีใครสักคนหนึ่งในคณะสงฆ์ ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยขั้นร้ายแรง สื่อสารมวลชนก็จะนำเอาพฤติกรรมเหล่านั้นออกมาตีแผ่วิพากษ์วิจารณ์ประณามกันอย่างเต็มที่ สับแหลกกันชนิดไม่เหลือความเสมอภาคแห่งความเป็นมนุษย์ที่จะได้รับการอภัยในความผิดพลาดกันเลย⁸³ อาจเป็นเพราะมีความคาดหวังสูงหรือตั้งศรัทธาไว้สูงแล้วเกิดการผิดหวังก็เป็นได้

⁸³ พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ, ปฏิรูปการสงฆ์, หน้า 31.

ตามข้อเท็จจริงที่ได้กล่าวไว้ว่า ในประเทศไทยเรามีพระภิกษุสามเณรจำนวนมากหลายแสนรูป การที่จะให้ทุกรูปประพฤติปฏิบัติตนให้เป็น "พระสุปฏิปันโน" เสมอเหมือนกันทั้งหมดเป็นไปได้ยาก ฉะนั้น ในสังคมสงฆ์จึงมีทั้งพระดีและพระไม่ดีที่ประพฤติไม่อยู่กับร่องกับรอยของสมณเพศหรือพระชั่วนั้นเอง พระชั้ว ก็คือ พระที่ช้อบละเมิดพระธรรมวินัยจนเป็นเหตุให้ชาวบ้านเสื่อมศรัทธา แม้ว่าจะมีจำนวนน้อยนิด แต่ก็จะทำให้พระดี ๆ ส่วนใหญ่พลอยได้รับความเดือดร้อนไปด้วย ทุกครั้งที่มิชช่าวไมดีเกิดขึ้นในวงการพระ ก็ย่อมทำให้เศรษฐกิจของพระพลอยตกไประยะหนึ่งด้วย เช่น คนใส่บาตรน้อยลง ก็จึมนั้นวัดนั้นน้อยลงหรือบางวัดถึงกับไม่มีเลย⁸⁴ เป็นผลกระทบต่อพระสงฆ์เอง เขาวรรันทร ลัทธศักดิ์ศิริ กล่าวว่า "เมื่อหนังสือพิมพ์พาดหัวข่าวทุกวันก็เกิดผลกระทบในวงกว้าง คือ พระสงฆ์ท่ว ๆ ไปที่เป็นพระสงฆ์แท้ ๆ ต่างก็ระบายออกมาว่าแทบจะเดินบิณฑบาตไม่ได้ ชาวบ้านเจอพระต้องเดินหนี ไม่ยกมือไหว้ เดือดร้อนกันมาก" แต่ถึงอย่างไรก็ตามจากเหตุการณ์ที่ผ่านมา "การนอกรีตนอกรอยของพระสงฆ์เป็นเรื่องของบุคคล สถาบันสงฆ์ส่วนใหญ่ยังปกติดีอยู่ไม่เสียหาย เปรียบเสมือนผลไม้ในตะกร้าก็ย่อมมีเสียบ้างเป็นธรรมดา"⁸⁵ โดย พระมหาสุพล สจฺริโต ได้ย้าว่า "มีผลกระทบตอสถาบันสงฆ์อย่างแน่นอน เปรียบเสมือนปลาในข้องเดียวกัน แต่โดยปกติพระสงฆ์ท่านไม่ค่อยหวั่นไหว เพราะการทำผิดเป็นเรื่องของบุคคล" ดังนั้น การตัดสินใจของพุทธศาสนิกชนในเรื่องนี้ จำต้องใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญให้ถ่องแท้ ตามแนวของพระพุทธศาสนา ก็จะทำให้ปัญหาเหล่านี้ลดความรุนแรงลงได้

2. ผลกระทบต่อสถาบันทางสังคม

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวมในระยะสั้นนั้น ไม่อาจชี้ลงไปได้ว่าส่วนใดบ้างที่ได้รับผลกระทบจากการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ แต่ผลในระยะยาวย่อมมีอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง

⁸⁴ ธรรมรักษา, พุทธศาสนาเสื่อมจริงหรือ, หน้า 38.

⁸⁵ สัมภาษณ์ สำรวย สารัตถ์, 20 มกราคม 2540.

เลี้ยงได้ เพราะพระพุทธรูปศาสนาเป็นศาสนาคู่ชาติไทยมาพร้อมกับการสร้างชาติ พระสงฆ์ไทยกับคนไทยมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เอื้อเพื่อเกื้อกูลสงเคราะห์กันด้วยความเมตตากรุณา จับมือกันทำงานพัฒนาจิตใจและสังคม ปรัชญาหรือ หันหน้าเข้าหากันดูแลรักษา กันไว้วางใจซึ่งกันและกันตลอดมา ตั้งแต่อดีตกาลอันยาวนาน แต่มาบัดนี้ ความเปลี่ยนแปลงชนิดถอนรากถอนโคนค่อย ๆ ปรากฏตัวขึ้นมาอย่างช้า ๆ และค่อยเร่งให้เร็วขึ้นตามลำดับ ความรู้สึกที่ติดต่อกันระหว่างพระสงฆ์กับพุทธศาสนิกชนที่เคยมีมาอย่างยาวนานในฐานะกัลยาณมิตร ก็เริ่มจืดจางลงตามลำดับ ⁸⁶

ถ้าชาวพุทธตั้งหน้าตั้งตา เพ่ง เล็งแต่ความผิดของพระสงฆ์อย่างเดียวอย่างที่ เป็นอยู่ทุกวันนี้ พระพุทธรูปศาสนาในแง่หนึ่งคงจะมีแต่เสื่อมลงทุกวัน เพราะผู้ที่เข้าบวชล้วนมีภูมิหลังที่แตกต่างกัน การกระทำผิดย่อมเกิดขึ้นเป็นประจำ เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้น สื่อมวลชนก็พร้อมที่จะลงข่าววิพากษ์วิจารณ์อย่างดุเดือดเผด็จมัน เมื่อเป็นเช่นนี้พระราชาชนมักจะ เชื่อถือข่าวมากกว่าการค้นหาความจริง พระพุทธรูปศาสนาจะก็อยู่ในสภาพทรุดโทรมตามลำดับอย่างน่า เป็นห่วง ⁸⁷ ความเสื่อมถอยของศาสนาจะเป็นสาเหตุให้ผู้คนภายในชาติขาดการอบรมบ่มนิสัยตามแนวพุทธซึ่ง เคยมีมาแต่ในอดีตอันยาวนาน การกล่อมเกลาทางสังคมจะลดลง ความสนใจของผู้คนในด้านศาสนาจะ เริ่มจางหายไป ผู้คนจะหาคุณธรรมประจำใจได้ยาก สิ่งเกิดได้จากห้วงเวลาที่ผ่านไปคนสมัยใหม่ ไม่นิยมเข้าวัดฟังธรรมอย่างสมัยก่อนแล้ว สิ่งหนึ่งก็มาจากระบบการศึกษาของรัฐที่นิยมแนวตะวันตกขาดการปลูกฝังด้านคุณธรรม และจริยธรรมทางพระศาสนา จิตรสมาลัย กบิลสิงห์ กล่าวว่า "ความจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ ก็คือ คนในวัยเรากับลูกหลานเราซึ่งมีความห่างด้านวัยน้อยมากยังมีความผูกพันกับศาสนาผิดกัน เด็กส่วนใหญ่สมัยนี้ไม่สนใจศาสนา เลยไม่จำเป็นต้องดูไกลไปกว่านี้" ยังได้เห็นพระประพฤติผิดทำนองคลองธรรม เห็นการยื่นรื้อรับบำเหน็จตามตลาดของพระบางรูปซึ่งไม่เอื้อ เพื่อต่อพระธรรมวินัยของพระ

⁸⁶ พระมหาจรรยา สหัชฎาโณ, ปฏิรูปการสงฆ์, หน้า 26-27.

⁸⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

พุทธองค์ที่ทรงให้เดินไปตามลำดับตรอก เห็นพฤติกรรมของพระบางรูปที่ไม่สำรวมไม่ผิดกับฆราวาส ญาติโยมทั้งจากตามถนนหนทางหรือผ่านทางสิมพลชนอยุ่ทุกเมื่อ เชื้อวันแล้ว ทำให้ผู้คนในสังคมเห็นคุณค่าของศาสนาน้อยลงเป็นลำดับ เมื่อนานเข้าก็ขาดการกล่อมเกลา ขาดคุณธรรม ขาดจริยธรรม ซึ่งในที่สุดก็จะหาความสงบสุขในสังคมได้ยาก

ปัจจุบันมีคนเห็นห่างจากศาสนา เป็นศาสนิกชนแต่เพียงในนามหรือตามลำมะโนคร้ว มีทัศนคติที่ผิดและไม่ดีต่อศาสนา เห็นศาสนาเป็นเรื่องคร่ำครึ เหลวไหล ไร้สาระ เห็นศาสนาเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เห็นศาสนาเป็นสิ่งไม่จำเป็นไม่ช่วยให้ท้องอิ่ม บางคนเห็นพระบางรูปปฏิบัติไม่ดี และอ่านหนังสือพิมพ์ตั้งแต่ข่าวที่ไม่ดีเกี่ยวกับพระที่เป็นอัสชฎปฏิบัติตนผิดธรรมวินัยไม่เหมาะสมแก่สมณสาธบ ทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อศาสนาและพระ เลยเลิกนับถือศาสนาและพระโดยไม่เข้าใจว่าแก่นแท้ของศาสนา คือ ศาสนธรรมซึ่งจะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากคนเป็นมนุษย์ จากมนุษย์เป็นกัลยาณชน จากกัลยาณชนเป็นอริยชน ⁸⁸

การให้ความรู้แก่ประชาชนพลเมืองในด้านคุณธรรมของศาสนา เป็นเรื่องที่รัฐจะต้องเร่งดำเนินการ เพื่อตัดอาวุธ คือ ปัญหาให้กับพลเมืองของตนเองในการใช้สติปัญญาพิจารณาหาเหตุผลที่นำมาพหุบริษัทฝ่ายฆราวาสไม่มีความรู้พระธรรมวินัยของสงฆ์เท่าที่ควร บางเรื่องเป็นความผิดเพียงเล็กน้อยก็กล่าวโทษท่านเสียดรมรง ทั้งนี้ เพราะรัฐขาดการให้การศึกษากับประชาชน หากประชาชนได้รับการศึกษาเกี่ยวกับพระศาสนาและเข้าใจแล้วก็จะอาจประดับประดาพระองค์ได้ เพราะเมื่อเรียนรู้พระธรรมวินัยจนแตกฉานแล้วสามารถอธิบายได้ปฏิบัติได้ เมื่อถึงคราวต้องปกป้องพระศาสนา ⁸⁹ อีกแง่หนึ่งพระธรรมมหาวิธานวัตร เจ้าคณะกรุงเทพฯ นคร ได้แสดงความห่วงใยต่อบรรดาศิษย์วัดที่เป็นเยาวชนและมีอยู่จำนวนมากซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กนักเรียนนักศึกษาว่า ถ้าหากได้

⁸⁸ สมพร เทพสิทธิ์ธา, ปัญหาเกี่ยวกับศาสนาและจริยธรรม, หน้า 15-20.

⁸⁹ สัมภาษณ์ เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 12 กุมภาพันธ์ 2540.

รับการอบรมปลูกฝังให้เกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาแล้ว ก็จะเป็นผู้มีคุณธรรมเป็นพลเมืองดีของชาติรวมทงจะเป็นกำลังสนับสนุนอุปถัมภ์และปกป้องพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนต่อไป⁹⁰ เมื่อได้เข้ามาสู่ร่มเงาของพระพุทธศาสนาก็จะเป็นพระที่ดี เพราะหากพระสงฆ์เข้มแข็งชาติบ้านเมืองก็จะได้ประโยชน์⁹¹ หรือแม้แต่เข้าไปสู่ระบบการเมืองถืออำนาจรัฐก็สามารถเป็นบุคลากรผู้ทรงคุณค่าของชาติบ้านเมืองได้ในที่สุด

3. ผลกระทบต่อสถาบันทางการเมือง

พระราชรัตนโมลี กล่าวว่า "ปัจจุบันพอจะพูดได้ว่านักการเมืองชาดธรรมะ" เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะพระสงฆ์ไม่ทำงานเชิงรุก ตั้งรับอย่างเดียว ไม่มีการเคลื่อนไหวในกิจการพุทธศาสนาไม่เคยคิดปรับปรุงวิธีการให้ทันเหตุการณ์ของโลก และจากเหตุการณ์พระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันทางการเมืองในมุมมองกว้าง คือ สถาบันทางการเมืองเป็นผู้มีส่วนชี้นำหรือกำหนดทิศทางให้สถาบันสงฆ์เพราะเป็นผู้ออกกฎหมาย เมื่อพระปฏิบัติไม่ได้ ไม่มีประสิทธิภาพก็เพราะท่านเหล่านั้น เกิดการกระทบกระเทือนทั้งสังคมเพราะพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ส่วนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสังคมมีสติปัญญาหรือไม่ ที่ผ่านมารัฐเอาแต่โทษมหาเถรสมาคมเป็นภาระไม่ถูกต้อง เพราะการเมืองนั่นเองเป็นผู้กำหนดอำนาจให้แต่ไม่ชัดเจนจึงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติ⁹²

⁹⁰ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, สำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท. 358 (12 มีนาคม 2532), หน้า 3, รอบเช้า.

⁹¹ สัมภาษณ์ พระมหาสุรพล สุจริโต รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและวางแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 19 กุมภาพันธ์ 2540.

⁹² สัมภาษณ์ สำรวย สารัตถ์, 20 มกราคม 2540.

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ฉัตรสมาลัย กบิลสิงห์ กล่าวว่า "ถ้าสถาบันทางการเมือง คือ ตัวบุคคล สิ่งที่เกิดขึ้นในคณะสงฆ์กระทบต่อสังคมไทยโดยรวม ผู้รับผิดชอบทางการเมืองไม่รู้จักจัดการกับพระสงฆ์ผู้ละเมิดพระธรรมวินัยอย่างไร เพราะไม่มีความรู้เกี่ยวกับพระสงฆ์หรือพื้นความรู้ทางพระศาสนา รู้เพียงด้านการเมืองอย่างเดียว ไม่รู้แบบธรรมนิยมสงฆ์" เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่อาจจัดการได้ ผู้เข้ามาถืออำนาจทางการเมืองดูแลกิจการด้านพระศาสนาที่ผ่านมา ไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านพระศาสนาเท่าที่ควร พระมหาสุพล สุจริโต กล่าวว่า "ความเข้าใจของนักการเมืองจึงหนักไปในทางก่อสร้างและพุทธพาณิชย์" และยังเห็นว่า "นักการเมืองและรัฐต้องวางตัวเป็นกลาง หากประชาชนรู้ว่าไม่เป็นกลางเขาอาจเสื่อมศรัทธาต่อระบบการเมืองเองด้วย นักการเมืองต้องช่วยเหลือคณะสงฆ์ในทางก่อให้เกิดความชอบธรรมตามพระธรรมวินัย หากนักการเมืองฝักใฝ่พระทำผิดแทนที่จะช่วยดำรงความเป็นกลาง ดำรงพระสงฆ์ ก็ทำไม่ได้ ถือว่าพระรูปนี้ทำถูกแล้ว เพราะเป็นสมาชิก กลุ่ม หรือหัวหน้าของ ท่าน" นักการเมืองผู้ที่เข้ามาแก้ปัญหาทางศาสนาต้องศึกษาพระธรรมวินัยอย่างถ่องแท้ จึงจะรู้เรื่องและแก้ปัญหาได้ถกจถ หากไม่รู้แล้วชี้มีปัญหอย่างแน่นอน

เหตุการณ์ของพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยที่มีผลกระทบต่ออำนาจทางการเมืองครั้งล่าสุดซึ่งชัดเจนและครึกโครมมาก คือ กรณีการเข้าไปแก้ปัญหาของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบกรมการศาสนา ระหว่างปี พ.ศ. 2537-2538 ซึ่งขอยกข้อความบางตอนในหนังสือ "นารีพิฆาต...ยันตระ...พิฆาตนารี" ของทีมงานข่าวสดมานำเสนอเล็กน้อย

นายปราโมทย์ สุขุม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า "ผมปวดหัวที่สุดไม่เคยเครียดแบบนั้นมาก่อน ผมอยากให้สื่อมวลชนเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาของเรา และยิ่งรู้ว่าขณะนั้นเมืองศรัทธาที่ ไม่ต้องการให้พระพุทธศาสนาไปเผยแพร่ยังต่างแดนก็ยิ่งจะต้องให้ความเป็นธรรมกับพระอาจารย์ยันตระด้วย"⁹³ ส่วนนายสัมพันธ์ ทองสมัคร รัฐมนตรี

⁹³ ทีมข่าวข่าวสด, นารีพิฆาต...ยันตระ...พิฆาตนารี (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ ๕, พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, 2537), หน้า 20.

ว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่า ตนสั่งการให้กรมการศาสนาไปแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้มีการดำเนินการกับผู้ร้องเรียน ในฐานะ เป็นผู้ทำให้องค์การศาสนา เสื่อมเสียซึ่งกระบวนการใด ๆ นั้นต้องขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่สถานีตำรวจนครบาลดุสิต (เจ้าของพื้นที่) ไม่รับแจ้ง เพราะไม่เห็นว่ามีข้อหาความผิดอะไร ขอให้กรมการศาสนากลับไปสอบถามข้อเท็จจริงเสียก่อน⁹⁴

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการกล่าวว่า สำหรับข้อร้องเรียนของแม่ชีแก้วตาที่ต้องการให้พระอาจารย์ยันตระมาชี้แจงต่อหน้าพระผู้ใหญ่และสาธุชนนั้น ถ้าเรามั่นใจว่าพระอาจารย์ยันตระถูกโกง เราจะนิมนต์ท่านมาเพื่ออะไร เพราะท่านไม่ได้เป็นคนกระทำความผิด ท่านเป็นผู้ถูกกล่าวหาอย่างเลื่อนลอยที่สุด⁹⁵

นายปราโมทย์ สุขุม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่ามหาเถรสมาคม หวังตั้งมายังกระทรวงศึกษาธิการว่า เมื่อมหาเถรสมาคมได้ตัดสินกรณีกล่าวหาพระยันตระไปแล้ว ทางกระทรวงศึกษาธิการก็ไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยวอีก เพราะเรื่องได้ยุติไปแล้ว "ดังนั้น ผมจะเอาเรื่องนี้มาดำเนินการอีกคงไม่ได้ เพราะมหาเถรสมาคมก็ได้ยุติไปแล้ว ถ้ากระทรวงดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในเรื่องนี้อีก อาจจะเป็นการก้าวข้ามมหาเถรสมาคมก็เป็นได้"⁹⁶

อันที่จริงความตั้งใจในการแก้ปัญหาของนายปราโมทย์ สุขุม ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการขณะนั้นมีค่อนข้างสูง เมื่อทราบวาทนเข้าใจผิดมาตลอด และการแก้ปัญหาครั้งหลังสุด ค่อนข้างมีความมั่นใจสูงว่าจะสามารถแก้ปัญหาของพระยันตระได้อย่างแน่นอน

⁹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24.

⁹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

⁹⁶ ผู้จัดการรายวัน (28 กุมภาพันธ์ 2537). อ้างถึงใน ส.ศิวรักษ์, สีกับผ้าเหลืองและพรหมจรรย์ในสังคมบริโภคนิยมกับทางออกของคณะสงฆ์ไทย, หน้า 32.

หลังที่ได้จากยึดเยื่อมารมบี นายปราโทย์ สุขุม ได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนอ้างเอาตำแหน่งเป็นเดิมพันโดยจะขอลาออกภายใน 7 วัน หากแก้ปัญหาพระยานครไม่ได้ แต่เมื่อนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีกล่าวว่า "เป็นนักการเมืองต้องรักษาตำแหน่ง" เมื่อครบกําหนดตามที่สนทนาไว้ และไม่สามารถแก้ปัญหาได้ จึงต้องลาออกจากตำแหน่ง⁹⁷

การแก้ปัญหาในลักษณะขอเอาตำแหน่งเป็นเดิมพันก็เคยมีมาแล้ว ในกรณีของพระใบฎีกา นักร ธรรมวาที ซึ่งขณะนั้น มีนายชัยภค ศิริวัฒน์ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการแต่ก็สามารถแก้ปัญหาลงได้ ด้วยคำพิพากษาของคณะสงฆ์พิจารณาชั้นฎีกา สั่งให้ผู้ต้องอธิกรณ์ลาสิกขา เมื่อปี พ.ศ. 2534⁹⁸

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่ออำนาจทางการเมืองอีกกรณีหนึ่งซึ่งผู้เกี่ยวข้องยืนยันว่า ปัจจัยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงไปตรงมาของผู้ปฏิบัติหน้าที่ดูแลกรมการศาสนา ได้แก่ การพ่ายแพ้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ ร.ต.ท. เขาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศิริ ซึ่งเป็นอดีต รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยผู้ที่อ้างถึงได้กล่าวว่า "พระสงฆ์มีมติและข้อ ผลกระทบต่อการเมืองนั้นแน่นอน จากการที่กระผมไม่ได้รับการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ที่ผ่านมา เนื่องจากพระสงฆ์ประเภทหลังท่านไม่ต้องการผม" ซึ่งพระพิศาลธรรมพาที ก็ได้แสดงความเห็นพ้องโดยกล่าวว่า "พระสงฆ์จำนวนหนึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ ร.ต.ท. เขาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศิริ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการผู้ดูแลกรมการศาสนา พ่ายแพ้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 เพราะเป็นคนเด็ดขาดเกรงจะมาจับพระ สีกอีก"

⁹⁷ ไทยรัฐ (25 กันยายน 2537): 1.

⁹⁸ เรื่องเดียวกัน, (20,21 มีนาคม 2534): 1.

ผลกระทบที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งและเป็นผลโดยตรงในระยะสั้น แต่ผลระยะยาวในด้านการกล่อมเกลாதองคชนกรจรยธรรมของผุ้คนภายในชาติตั้งแต่เป็นเยาวชนเรื่อยมาดังที่เคยกล่าวข้างลั้วข้างต้น ถือว่า เป็นผลโดยอ้อมและเป็นผลในระยะยาว เพราะการที่บุคคลภายในชาติจะเป็นพลเมืองดี เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณภาพได้ จะต้องได้รับการกล่อมเกลาด้านความเชื่อทางศาสนาตั้งแต่วัยเยาว์ให้เป็นผู้มีจรยธรรมและคณธรรม พร้อมทั้งจะเข้ามาเป็นผู้ถืออำนาจทางการเมืองที่มีธรรมะ และกระทำแต่ในสิ่งที่เป็นคนแก่ประเทศชาติสืบไป

การแก้ปัญหาจากอำนาจทางการเมือง

เมื่อกล่าวถึงการปกครองของคณะสงฆ์ จำแต่แต่ออกพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 เรื่อยมาจนถึงฉบับปี พ.ศ. 2505 ปรับปรุงแก้ไขครั้งล่าสุด พ.ศ. 2535 นี้ พระราชบัญญัติทั้งหมดเป็นกฎหมายทำให้สงฆ์หมดสมรรถภาพในการปกครองตัวเองแทบทั้งสิ้น เมื่อทางการเมืองได้แก่อำนาจออกไปทั่วทั้งหัวเมืองคณะสงฆ์ยอมสยบอยู่กับบ้านเมือง⁹⁹ ในอดีตคณะสงฆ์สยามเป็นอิสระจากบ้านเมืองแม้จะอิงทางโลก แต่ทางธรรมล้ำคณกว่า เมืองต่าง ๆ ก็อยู่ห่างจากอำนาจส่วนกลาง แม้จะอยู่ในอาณัติของราชธานี แต่ราชธานีก็เข้าไปก้าวก่ายกับหัวเมืองนั้น ๆ น้อย¹⁰⁰

⁹⁹ ส. ศิวรักษ์, สีกากับผ้าเหลืองและพรหมจรรย์ในสังคมนตรีโคคกับทางออกของคณะสงฆ์ไทย, หน้า 60.

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 74.

ความจริงการควบคุมสังคมสังคมนั้นมีกฎเกณฑ์ที่รัดกุมวางไว้อยู่มากมายแล้ว ทั้งพระ
 ธรรมวินัยและพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ แต่ที่เป็นอยู่ขณะนี้ผู้ชี้ให้เห็นแล้วว่า สังคมด้วยกันยัง
 ไม่สามารถที่จะใช้อำนาจที่มีปกครองกันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเรื่องนั้นจะเป็น เพราะ

- ประการที่หนึ่ง ใช้อำนาจไม่เป็นและหย่อนยาน เนื่องจากไม่มีผู้ที่จะคอยเป็นผู้ให้
 คำแนะนำและสนองงานรับใช้
- ประการที่สอง หน่วยงานที่เป็นเสมือนมือเท้า คอยสนองงานให้ ยังมีศักยภาพไม่
 เพียงพอ

พระสงฆ์กว่า 279,790 รูป ทั่วประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองตามพระราชบัญญัติการ
 ปกครองคณะสงฆ์ซึ่งมหาเถรสมาคมจะเป็นผู้คอยกำกับดูแล โดยมีกรมเล็ก ๆ อย่างกรมการศาสนา
 คอยเป็นผู้ดูแลรับสนองงานนั้น ยากลำบากไม่น้อย เนื่องจากกรมการศาสนามีหน้าที่เพียงแค่ได้กวัด
 รับใช้หลวงตาเท่านั้น บทบาทอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ในขณะนี้ก็ยังไม่เพียงพอ¹⁰¹

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า พระสงฆ์เป็นพระของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน
 เพราะฉะนั้นพระสงฆ์จึงต้องถูกควบคุมถึง 3 ทาง ได้แก่

1. ถูกพระวินัยควบคุม
2. ถูกกฎหมายบ้านเมืองควบคุม
3. ถูกจารีตประเพณีควบคุม

ดังนั้น ความประพฤติของพระสงฆ์ที่จะเป็นไปในทางนอกรีตนอกรอยพระธรรมวินัย จึง
 เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ไม่ยากนักเนื่องจากมีข้อบังคับถึง 3 ด้าน แต่ถึงกระนั้นก็ดี เหตุการณ์ที่พระ
 สงฆ์กระทำผิดก็ยังมีให้เห็นเป็นประจำ แน่แน่นอนว่าหากพระสงฆ์ขาดเสียซึ่งหิริและโอตตัมปะแล้วพระ
 วินัยก็ไม่สามารถทำอะไรได้ จึงต้องมาตว่าการกระทำผิดของพระนั้นจะมีกฎหมายหรือจารีตประเพณี
 ห้ามไว้หรือไม่ หากมีห้ามก็ต้องดำเนินการไปตามนั้น

101 "เปิดโลกศึกษา : คอสม์นารีการศึกษา," มติชน (3 มีนาคม 2539): 11.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่ได้ตราไว้เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2505 โดยมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นแม่บทของพระบรมราชโองการและมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2506 เป็นต้นมา นับเป็นแม่บทที่ฝ่ายบ้านเมืองได้เข้ามาจัดการวางกฎเกณฑ์ให้กับคณะสงฆ์เพิ่มขึ้น นอกเหนือไปจากพระธรรมวินัยและจารีตประเพณี พระราชบัญญัตินี้มี 46 มาตรา แบ่งออกเป็น 8 หมวด คือ

- หมวด 1 ว่าด้วยสมเด็จพระสังฆราช
- หมวด 2 ว่าด้วยมหาเถรสมาคม
- หมวด 3 ว่าด้วยการปกครองคณะสงฆ์
- หมวด 4 ว่าด้วยนิคหกรรมและการสละสมณเพศ
- หมวด 5 ว่าด้วยวัด
- หมวด 6 ว่าด้วยศาสนสมบัติ
- หมวด 7 ว่าด้วยบทกำหนดโทษ
- หมวด 8 ว่าด้วยเบ็ดเตล็ด

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการคณะสงฆ์นั้น นอกจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์อันเป็นแม่บทแล้ว ก็ยังมีกฎหมายรองลงไปอีก เช่น กฎกระทรวง สังฆาัตติ กติกาสงฆ์ กฎองค์การ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช ข้อบังคับ ระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์และกฎหมายมหาเถรสมาคม เป็นต้น กฎหมายที่ใช้กับปัญหาพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยซึ่งถูกนำมาใช้มากที่สุด คือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 หมวด 4 ที่ว่าด้วยนิคหกรรมและการสละสมณเพศ มี 7 มาตรา ดังนี้

"มาตรา 24 พระภิกษุจะต้องรับนิคหกรรมก็ต่อเมื่อกระทำการล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และนิคหกรรมที่จะลงแก่พระภิกษุก็ต้องเป็นนิคหกรรมตามพระธรรมวินัย

มาตรา 25 ภายใต้บังคับมาตรา 24 มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิคหกรรมเป็นไปโดยถูกต้องสะดวกรวดเร็ว และเป็นธรรมและให้ถือว่า เป็นการชอบด้วยกฎหมายที่มหาเถรสมาคมจะกำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคมให้มหาเถรสมาคม หรือพระภิกษุปกครองสงฆ์ตำแหน่งใดเป็นผู้มีอำนาจลงนิคหกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัย กับทั้ง การกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิคหกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย

มาตรา 26 พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดที่ได้รับ
 หนักกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา 27 พระภิกษุรูปใดต้องคำวินิจฉัยให้รับหนักกรรมไม่ถึงให้สึก ไม่ยอมรับหนักกรรม
 นั้น หรือประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัย เป็นอาจณิ หรือไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง กับทั้งไม่มีที่อยู่
 เป็นหลักแหล่ง มหาเถรสมาคมมีอำนาจวินิจฉัยและมีคำสั่งให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

พระภิกษุต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามความในวรรคก่อน ต้องสึกภายในเจ็ดวันนับ
 แต่วันที่ได้ทราบคำวินิจฉัยนั้น

มาตรา 28 พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลาย ต้องสึกภายใน
 สามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

มาตรา 29 พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เมื่อพนักงานสอบสวน
 หรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่
 รับมอบตัวไว้ควบคุมหรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุ
 นั้นไม่ได้สังกัดวัดใดวัดหนึ่งให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศ
 เสียได้

มาตรา 30 เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของ
 ศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลมี
 อำนาจดำเนินการ ให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละ
 สมณเพศนั้น" 102

การใช้กฏนิคหกรรมบังคับแก่พระภิกษุที่ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยมีมาโดยตลอด ทั้งนี้ถ้า
 กรณีที่ไม่เป็นจุดสนใจของประชาชนแล้ว การใช้กฏนิคหกรรมก็สามารถบรรลุตามเจตนารมณ์ของ
 กฎหมายที่ฝ่ายบ้านเมืองต้องการให้เป็น แม้แต่ในกรณีคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน เช่น คดี
 พระครูสมุห์สรศักดิ์ คัมภีระปัญโญ คดีพระใบฎีกานันทร ธรรมวาที หรือคดีพระครูปลัดเกรานวัณ

ก็สามารถใช้กฎเกณฑ์ธรรมนี้เข้าสะสางจนแก้ปัญหาไปได้ในที่สุด ซึ่งมีบางครั้งเท่านั้นที่กฎเกณฑ์ธรรมก็ไม่อาจสัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์อันกว้างไกล หรือเป็นผู้มีคณูประโยชน์อยู่เป็นจำนวนมาก หรือทรงอิทธิพลด้านอื่น ๆ และเรื่องนี้ เสฐียรพงษ์ วรรณปก กล่าวไว้ว่า ความขัดแย้งในศาสนาของประเทศไทยมีหลายสาเหตุ อาทิ กรณีของพระยันทระเป็นการขัดแย้งกันละเอียดลึกซึ้ง อีกทั้งมีการพัวพันกับพรรคการเมืองและนักการเมืองจากหลาย ๆ พรรค ไม่เช่นนั้นการพิจารณาหรือตัดสินคดีก็คงจะจบสิ้นลงไปได้นานแล้ว ซึ่งผลประโยชน์จากตรงนี้เป็นรายได้ที่ส่งเสริมให้กับพรรคการเมืองซึ่งตนไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นพรรคการเมืองใดบ้าง 103

ความพยายามของผู้ถืออำนาจทางการเมืองในอันที่จะแก้ปัญหาพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยนั้นก็อยู่เป็นระยะ ๆ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ถืออำนาจทางการเมืองที่เข้าไปดูแลกรมการศาสนาในท้องถิ่น ๆ จะมีความรู้และความจริงใจในการแก้ปัญหาเพียงใด เพราะลำพังกรมการศาสนาคนเดียวไม่สามารถทำอะไรได้มากนัก ด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร รวมถึงอำนาจดำเนินการที่มีอยู่อย่างจำกัด ประกอบกับบุคลากรส่วนหนึ่งในกรมการศาสนา ยังมีความรู้สึกแบบเดิมกับเมื่อครั้งยังเป็นพระที่เคารพในระบอบอาวโส (seniority) อยู่สูงมาก 104 จึงทำให้แนวคิดที่จะดำเนินการแก้ปัญหาในเชิงรุกขาดประสิทธิภาพค่อนข้างมาก ความพยายามในการแก้ไขปัญหาลักษณะนี้ของฝ่ายการเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2530 โดยนายมารุต บุนนาค รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น กล่าวว่าหากประชาชนพบเห็นหรือทราบว่าพระภิกษุรูปใดประพฤติไม่เหมาะสม ผิดวินัยสงฆ์อย่างร้ายแรงในขณะอยู่ต่างประเทศให้รายงานมายังกรมการศาสนาได้ ทั้งนี้ เพื่อกรมการศาสนาจะได้ตรวจสอบว่า พระภิกษุรูปนั้นเดินทางไปด้วยการอนุมัติของใคร และจะได้แจ้งให้ทราบเพื่อตัด

103 เดลินิวส์ (14 มีนาคม 2537). อ้างถึงใน ส.ศิวรักษ์, สีกับผ้าเหลืองและพรหมจรรย์ในสังคมบริโภคนิยมของคณะสงฆ์ไทย, หน้า 36.

104 สัมภาษณ์ จัตรสมาลัย กบิลสิงห์, 31 มกราคม 2540.

ตามคำ เน้นการต่อไป โดยจะประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อแจ้งพระภิกษุรูปนั้นให้เดินทางกลับ หรือให้กงสุลอายัดหนังสือเดินทางของพระภิกษุรูปนั้นต่อไป

การที่นายมารุตกล่าวดังกล่าวข้างต้นนั้น เนื่องจากผู้สื่อข่าวได้ถามถึงกรณีที่มีการร้องเรียนมาว่า พระภิกษุจากไทยที่ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมหลายอย่าง ซึ่งเป็นเหตุเสื่อมเสียต่อพระพุทธศาสนา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ชี้แจงให้ทราบด้วยว่า พระภิกษุสงฆ์ที่เดินทางไปต่างประเทศมีสองประเภท คือ ประเภทแรกไปด้วยกิจการสงฆ์ตามคำสั่งมหาเถรสมาคม หรือตามคำขอร้องของทางราชการ โดยผ่านการพิจารณาของกระทรวงการต่างประเทศซึ่งเป็นอำนาจของมหาเถรสมาคมจะอนุมัติ อีกประเภทหนึ่งไปเป็นส่วนบุคคล เช่นไปสอนพระปริยัติธรรมหรือไปศึกษาวิชาซึ่งไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ไปเมัสการปูชนียวัตถุสถานเป็นหมู่คณะ หรือไปบำเพ็ญกุศลถวายผ้าพระกฐิน เป็นต้น ประเภทนี้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ควบคุมการไปต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณรจะพิจารณาอนุมัติ¹⁰⁵ หลังจากนั้นก็ปรากฏว่ามีแนวความคิดในการแก้ปัญหาพระทำผิดมาเป็นระยะ ๆ แต่ก็ไม่ใช่ที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ การแก้ด้วยกฎเกณฑ์ธรรมยังมีผลดี กับผู้ที่ตกเป็นข่าวส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์อันกว้างไกล จึงทำให้ดูเหมือนกับในช่วงดังกล่าวไม่มีความเคลื่อนไหวใด ๆ แต่ในปี พ.ศ. 2538 ในขณะที่มีข่าวความเสื่อมเสียของพระสงฆ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการผู้รับผิดชอบดูแลกรมการศาสนา คือ ร.ต.ท. เขาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศิริ มีแนวความคิดจะแก้ปัญหาการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ด้วยการกำหนดให้พระต้องมีบัตรประจำตัวพระ เช่นการทำบัตรประชาชน โดยให้กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ออกบัตรให้พระแทนเจ้าคณะจังหวัดซึ่งมีข่าวว่าสมเด็จพระสังฆราชหนั้นให้บัตรประจำตัวพระ นอกจากนี้ ก็ยังมีผู้ที่อยู่ในวงการสงฆ์เองก็มีความเห็นสอดคล้องกับแนวความคิดดังกล่าวด้วยว่าเป็นสิ่งดี

¹⁰⁵ กองจดหมายเทศน์แห่งชาติ, "ขอให้ประชาชนรายงานกรมการศาสนาหากพบพระสงฆ์มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในต่างประเทศ," สำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท. รายงานข่าวประจำวัน, ข่าวในประเทศ (29 มกราคม 2530), หน้า 4, รอบบ่าย.

ได้แก่ พระครูพิมลธรรมภาณี เจ้าอาวาสวัดราชบุรณาราม อำเภอหลังสวน เลขาธิการเจ้าคณะจังหวัดชุมพร ได้แจ้งถึงหนังสือพิมพ์เดลินิวส์โดยมีใจความตอนหนึ่งซึ่งได้ยืนยันยอมรับถึงความเสื่อมถอยของสถาบันสงฆ์ว่า "อนึ่ง อาตมาขอยืนยันว่า เห็นด้วยกับคำวิจารณ์ของ ฯพณฯ เป็นอย่างยิ่ง เพราะในสภาพการณ์ปัจจุบันต้องยอมรับว่าองค์กรสงฆ์เกือบจะติดลบ ความจริงรูปแบบและเนื้อหาพระพุทธานุศาสนิกดิ์ ระบบการปกครองคณะสงฆ์ก็ดียังเป็นเอกาลิโกทันสมัย แต่ยทวิธีที่จะให้พระภิกษุสามเณรทั่วสังฆมณฑลปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เป็นเนอบาญของโลก เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาของพุทธศาสนิกชน จำต้องอาศัยยทปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้สอดคล้องกับยุคสมัย วิธีการจัดทำบัตรประจำตัวพระภิกษุสามเณร อาตมา เห็นว่า เป็นยทปัจจัยหลักที่จะทำให้พระสงฆ์ไทยมีศักยภาพ ส่งผลดีในการปกครองคณะสงฆ์"¹⁰⁶ แม้การเปิดเผยของ เขาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศิริ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2538 ว่า ได้มีคำสั่งให้ยุบสำนักป่าสุฤฎดาราม หรือวัดลิเจียแล้ว หลังจากให้กรมการศาสนาตรวจสอบพบว่า มีคุณสมบัติไม่ครบตามหลักเกณฑ์เป็นวัดได้¹⁰⁷ เพื่อกับปัญหาที่อาจจะตามมาในภายหน้าอีก พระพิศาลธรรมพาทิ ได้ให้ทรศนะว่า "การกำจัดพระสงฆ์กระทำผิด หากพระรบนยังมีประโยชน์ทางการเมืองก็จะไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจัง ซึ่งต้องดูว่าการเมืองช่วงนั้นเป็นของใคร"

จะ เห็นว่าผู้ถืออำนาจทางการเมืองมีความเคลื่อนไหว เพื่อกับปัญหาเช่นกัน แต่การแก้ไขปัญหาก็น้อยกับองค์ประกอบหลายอย่างที่สำคัญที่สุดก็คือ บุคลิกของผู้แก้ปัญหาที่ต้องเด็ดขาดและเอาจริง พร้อมกับมีความรู้ตามแบบธรรมเนียมสงฆ์ด้วย จัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ กล่าววว่า "บุคคลที่สุภาพอ่อนน้อมเกินไป ไม่อาจแก้ไขปัญหาพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยได้ ต้องเป็นคนทีหัวหาญและเอาจริง แต่ต้องมีที่ปรึกษาที่ดี" แต่อย่างไรก็ตามโดยภาพรวมของผู้ถืออำนาจทางการเมืองทุกสมัยแล้ว

¹⁰⁶ กำแหง ภริตานนท์, "หนนให้พระทำบัตร," เดลินิวส์ (6 ธันวาคม 2538): 3.

¹⁰⁷ เดลินิวส์ (26 ธันวาคม 2538): 18.

ดูเหมือนว่ามีความไม่จริงจั่งเท่าใดนัก ความคิดดังกล่าวจะมีกระแสแรงต่อเมื่อมีการโหมกระพือความประพัตที่เสื่อมเสียของพระสงฆ์ หลังจากเหตุการณ์ลศกระแสดความเข้มข้นลง ความคิดเหล่านี้ก็มักจะ ไม่ค่อยได้เห็นปรากฏตามสื่อมวลชนบ่อยนัก เช่นเดียวกัน นับเป็นการขาดความต่อเนื่องไป

แนวทางในการแก้ปัญหา

พระพุทธศาสนาจะ เข้าถึงประชาชนได้ดีต้องปรับใช้วิธีการ เผยแผ่ให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ความเป็นไปในสังคมแต่ละยุคแล้วมีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนา ยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคที่สังคมไทยมีทางเลือกมากขึ้น เพราะสังคมมีเศรษฐกิจดีมีสินค้าและบริการให้เลือกมากมาย เราต้องสามารถรักษาเอกลักษณ์ไทยไว้ให้ได้ เอกลักษณ์ไทยอยู่ที่วัฒนธรรมไทยซึ่งมีรากฐานอยู่ที่พระพุทธศาสนา

ในยุคข้อมูลข่าวสารนี้ ไม่จำเป็นแล้วที่จะรวบอำนาจการบริหารไว้ที่ส่วนกลางทั้งในด้าน การเมืองและเศรษฐกิจ แม้แต่การบริหารองค์กรของชาวพุทธก็ควรกระจายอำนาจให้มากขึ้น การปกครองหรือการตัดสินใจจากส่วนกลางอย่างเดียวบางทีก็ไม่ทันเหตุการณ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับระบบบริหารให้สอดคล้องกับยุคสมัยในขณะที่ฝ่ายอื่นหรือคู่แข่งทำรีเอ็นจีเนียร์ หรือสร้างเครือข่ายอันเข้มแข็ง ทุกวันนี้ชาวพุทธต่างคนต่างอยู่ไม่มีเครือข่ายสนับสนุนกัน เวลาเกิดปัญหากระทบพระศาสนาทั้งที่พูดหรือแก้ไขไม่ตรงกัน เพราะขาดการสื่อสารระหว่างกัน ทั้งชาวพุทธส่วนใหญ่ก็นิยมเป็นเสียงเงียบไม่ออกมาปกป้องพระศาสนา ดังนั้น ใครพูดมากก็เปลืองตัว คนดีจึงท้อแท้เพราะขาดคนออกมาปกป้องหรือให้กำลังใจ ไม่มีใครสนับสนุนใคร ต่างฝ่ายต่างทำ พลังชาวพุทธจะมีมากกว่าถ้ามีความสามัคคีกันและร่วมงานกันมากขึ้นโดยอาศัยเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร¹⁰⁸

¹⁰⁸ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธัมมจิตโต), พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์,

การแก้ปัญหาพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัย เพื่อรักษาพระศาสนาให้บริสุทธิ์และมั่นคงได้ นั้น พุทธบริษัททุกฝ่ายต้องช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันจึงจะสามารถนำพระพุทธศาสนาให้ดำเนินไปสู่การเกิดประโยชน์เกื้อกูลและนำวิถีแห่งชีวิตของเวไนยนิกรได้สมบูรณ์ พุทธบริษัทต้องทำหน้าที่ของตน ๆ ให้สมบูรณ์ มาตรการหรือแนวทางแก้ไขปัญหาของคณะสงฆ์ที่จะออกมานั้น ต้องมีหลักการสำคัญอยู่ที่เป็นเครื่องส่งเสริมสนับสนุนให้พระสงฆ์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว คือ

1. พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสควรทำความเข้าใจพระพุทธานุศาสน์ให้ถ่องแท้ ไม่ใช่เินึกเอาว่าหน้าที่การศึกษาและการปฏิบัติธรรมเป็นของพระสงฆ์ฝ่ายเดียว เพราะหากได้รับการศึกษาอย่างถูกต้องถ่องแท้แล้ว จะทำให้สามารถแยกแยะความผิดถูกเมื่อเกิดเหตุการณ์ทางพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี มองปัญหาด้วยความเข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร แบบธรรมนิยมสงฆ์ วินัยสงฆ์หรือสภาพสังคมเป็นอย่างไร ทุกคนต้องพร้อมที่จะให้การโอบอ้อมสนับสนุนพระดี เพื่อให้มีกำลังใจในการรักษาพระธรรมวินัย และต้องชี้แนะความถูกต้อง เพราะหน้าที่ของศาสนิกชน คือ

- 1) ชี้แนะความถูกต้อง
- 2) ปกป้องศาสนา
- 3) รักษาจารีตประเพณี
- 4) นำสู่วิถีภาคปฏิบัติ¹⁰⁹

บางกรณีสตรีก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้พระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัย ซึ่งจะโทษพระอย่างเดียวคงไม่ถูกต้องนัก เพราะท่านโกนหัว ห่มผ้าเหลือง เข้าวัดแล้วยังตามท่านเข้าไป เพราะสตรีเหล่านั้นไม่เข้าใจพระพุทธานุศาสน์อย่างถ่องแท้ เมื่อพระอยู่ในสังฆมณฑลสังคมและเทศคนไม่เข้าใจพระพุทธศาสนาแล้วพระสงฆ์จะอยู่ได้อย่างไร เพราะพระชักรูปเดียวไม่ได้ และประการสำคัญที่จะต้องคำนึงก่อนบวช ก็คือ กุสบุตรทุกคนควรวางเป้าหมายการบวชให้ชัดเจนโดยต้องมีสัญญาต่อคณะสงฆ์ว่า จะประพฤติพรหมจรรย์อย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะบวชนานหรือไมก็ตาม หากไม่เช่นนั้นจะไม่อนุญาตให้

¹⁰⁹ สัมภาษณ์ สรรวย สารัตถ์, 20 มกราคม 2540.

บวชเสียแต่แรก ทั้งนี้ให้ท้าวหัวราชอาณาจักรสร้างระบบการคัดเลือกผู้เข้ามาบวชให้ได้มาตรฐาน ทั้งเชิงวิชาความรู้ด้านพุทธศาสนาและความพร้อมในการประพฤติพรหมจรรย์ซึ่งต้องจัดให้มีกิจกรรม ทั้งก่อนและหลังการบวชด้วย

2. ปรับปรุงการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นการปกครองโดยพระธรรมวินัย ซึ่งข้อนี้พระ พุทธเจ้าเคยตรัสบอกพระอานนท์ว่า พระธรรมวินัยจะเป็นศาสดาแทนพระองค์ เมื่อพระองค์เสด็จ ดับขันธปรินิพพานไปแล้ว หากพระสงฆ์ยึดถือพระธรรมวินัยเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติ ก็จะได้ชื่อว่า ได้รับการปกครองดูแลจากพระศาสดา การปกครองคณะสงฆ์ที่ดีที่สุด คือการปกครองโดยระบบพระ ธรรมวินัย เพราะข้อวัตรปฏิบัติทั้งหลายที่ปรากฏในพระธรรมวินัยนั้น ล้วนแต่เป็นภูมิปัญญาพระอรหันต์ ทั้งสิ้น การปกครองคณะสงฆ์ในอดีตที่ผ่านมาเป็นการปกครองโดยบุคคล หรือคณะพระสงฆ์กลุ่มน้อย และฝ่ายบ้านเมือง มิได้ปกครองโดยสงฆ์ทั้งปวง การที่คณะสงฆ์ใช้กฎหมายที่ออกโดยอาณาจักรแล้ว มาบังคับใช้กับคณะสงฆ์นั้นกระทำไม่ได้ แต่กระบวนการส่วนมากไม่ค่อยจะสอดคล้องกับพระธรรมวินัย มากนัก ฉะนั้น สิ่งที่ต้องกระทำเบื้องต้นหากจะปฏิรูปคณะสงฆ์ คือ การกระจายอำนาจการปกครอง สงฆ์จากบุคคล กลุ่ม คณะ หรือสมาคม ให้เป็นการปกครองโดยสงฆ์ตามพระธรรมวินัย

หากพิจารณาตามพระธรรมวินัยแล้วพระอัครมหารูป คือ ผู้ที่จะต้องคอยสอดส่องดูแล พฤติกรรมของพระสงฆ์อย่างใกล้ชิด ทักทวนแล้วเมืบบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาของคณะสงฆ์อย่างแท้ จริง เพราะผู้บวชตามพระธรรมวินัยนั้นจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนจากพระอัครมหารูปอย่างน้อย 5 ปี แต่ปัจจุบันหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะพระอัครมหารูป พระกรรมวาจาจารย์ และพระอนุสาวนาจารย์ ให้การบวชกุลบุตรในเชิงพิธีกรรมเสียมากกว่า มิได้ให้การอบรมสั่งสอนผู้ซึ่งตนบวชให้ดังพระธรรม วินัยกำหนดไว้ หากจะมีก็เป็นส่วนน้อยมาก

3. ควรจัดการศึกษาให้แก่พระสงฆ์อย่างทั่วถึง โดยการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ควรจะมีรากฐานอยู่บนไตรสิกขาและมีจุดหมายปลายทางที่ปัญญา การศึกษาใด ๆ ก็ตามที่มีพื้นฐาน มั่นคงและมีจุดหมายปลายทางที่เด่นชัดเช่นนี้ ควรจัดให้แก่พระสงฆ์ พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงลักษณะ ของพุทธสาวกเอาไว้ว่า สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย่อมเจริญรุ่งเรืองเรื่องด้วยปัญญา ถ้าพระสงฆ์ ได้รับการฝึกฝนจนมีปัญญา ก็จะช่วยแก้ปัญหาสังคมที่กำลังถูกกระทบกระเทือนด้วยอำนาจแห่งวัตถุนิยม ได้ไม่ยากนัก แต่ถ้าพระสงฆ์ขาดปัญญา พระสงฆ์นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาสังคมไม่ได้แล้ว ก็จะกลายเป็น

เป็นตัวสร้างปัญหาให้กับสังคมมากขึ้นอีก 110 ส้ำราย ส้ำardt ได้เสนอให้มีการเน้นพัฒนาระบบการศึกษาของสงฆ์ โดยกรมการศาสนาตอมหาเถรสมาคมและเสนอว่าต่อไปขอให้พระภิกษุสงฆ์มีปรัชญาสำคัญที่ว่า "ให้ให้มาก รับให้น้อย" หรือ "give more and take less" จะรับอย่างเดียวไม่พอต้องให้ด้วย ซึ่งข้อนี้พระธรรมปิฎกกล่าวว้า "สังคมจะมีความสุข ต้องมีทั้งให้และรับ"

4. ปรับปรุงรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ การดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 โดยสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ที่มีปัญหานั้น เกิดจากการวางระบบพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้พระองค์ท่านไม่ดี โดยไม่มีมือไม่มีเท้า ไม่มีกลไก ไม่มีระบบการทำงานที่โยงใยไปสู่ตัวงานให้พระองค์ท่าน การมีมหาเถรสมาคมขึ้นมา ปกติจะต้องมีหน่วยงานหรือองค์กรรองรับภายใต้มหาเถรสมาคมจะมีหน่วยงานใดทำหน้าที่ด้านใดจะต้องมีการประสานเป็นระบบงานจึงจะเดิน เมื่อเป็นเช่นนั้นการปกครองจึงเป็นไปด้วยที่ประชม การปกครองส่วนภูมิภาคที่มีเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัดก็ทำเฉพาะจังหวัดของตัวเองเท่านั้น แต่การปกครองส่วนกลางกลับขาดลอย 111 พระสุเมธาธิบดี กล่าวว้า "เพราะคณะกรรมกรมหาเถรสมาคมมีลักษณะ เป็นองค์กรที่ขาดผู้รับผิดชอบ เมื่อมีปัญหากถามว้าใครเป็นผู้รับผิดชอบ คำตอบคือไม่มี ต้องไปถามกรมการศาสนาซึ่งไม่รู้เรื่อง... ก็การด้านพระศาสนาหลายด้านที่ไม่ได้กระจายผลออกไป ทั้งที่ตัวอย่างเดิมก็มีให้เห็นอยู่แล้ว ได้แก่ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 ซึ่งกระจายอำนาจไปไกลมากและแบ่งองค์การรับผิดชอบงานออกเป็น 4 องค์การ สามารถหาผู้รับผิดชอบแต่ละด้านได้ แต่ในปัจจุบันการะทั้งหมดได้มาอยู่กับมหาเถรสมาคมจึงเกิดปัญหาทางปฏิบัติ เพราะมหาเถรสมาคมจะเป็นมหาเถรสมาคมต่อเมื่อมีการประชมเท่านั้น เล็กประชมแล้วต่างก็เป็นอิสระ

110 พระมหาจรรยา สัทธญาณ, ปฏิรูปการสงฆ์, หน้า 21.

111 "พระธรรมปิฎกชี้จุดเสียม เสนอทางฟื้นฟูศาสนา," มติชนรายวัน (12 กุมภาพันธ์ 2539): 2.

ขาดผู้ส่งงานอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีแต่หัวตัวไม่มีจะทำงานได้อย่างไร...นางสงสารทานผู้ใหญ่ของเราเหมาะสมอย่างเดียวคือขึ้นคาน เพราะขาดคนกล้า กล้าที่จะทำความดี...หลายท่านพอเป็นใหญ่แล้วกลัว" 112

ปัญหาการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม เมื่อหลักการใหญ่ของการบวชคือเพื่อการศึกษา ฉะนั้นการมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ควรเป็นไปเพื่อเป็นหลักประกันว่าพระภิกษุเจ้าทรงตั้งคณะสงฆ์เพื่อให้พระสงฆ์ได้รับการศึกษา เมื่อจัดพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ขึ้นมา ก็ต้องใช้หลักการนี้สร้างหลักประกันให้ผู้บวชได้รับการศึกษา โดยแบ่งเป็นพระสงฆ์ที่รับการศึกษาที่พระสงฆ์ให้การศึกษาวัดจึงกลายเป็นชุมชนและศูนย์กลางการศึกษาไปโดยปริยาย แต่หากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ออกมาไม่ช่วยเกื้อหนุนไปกับการศึกษาก็เป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ไร้ประโยชน์และไร้ค่า

เมื่อเกิดกรณีที่ผู้บวชนำความเสียหายมาสู่ศาสนา ส่วนใหญ่เจ้าคณะผู้ปกครองไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ประการหนึ่ง เพราะพระไม่มีอำนาจทางอาญา การปกครองแบบพระเป็นการปกครองแบบคุณธรรมความดี ใช้วิธีการปกครองแบบครูกับลูกศิษย์ พระทำหน้าที่เป็นครูสอนลูกศิษย์แม้ตำแหน่งเจ้าอาวาสซึ่งเป็นหัวหน้าวัดและเป็นตำแหน่งสูงสุดฝ่ายปกครองและเป็นครู แต่ปัจจุบันเจ้าอาวาสเป็นเพียงตัวผู้ปกครอง ไม่ได้สอนใครจึงเป็นการปกครองโดยอำนาจ เมื่อใดที่การปกครองกลายเป็นการใช้อำนาจเมื่อนั้นก็เสียหลัก 113

ดังนั้น การแก้ปัญหาจึงต้องทำการปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เสียใหม่ โดยจัดในรูปแบบที่อนุวัตตามฝ่ายบ้านเมืองเพื่อให้มีผู้รับส่งงานของคณะสงฆ์ นั่นคือ ต้องแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ตามแบบพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 ซึ่งจะต้องมีการจัดองค์กรเป็นระบบ

112 สัมภาษณ์ พระสุเมธาธิบดี (บุญเลิศ ท. คล่องสั่งสอน), 21 เมษายน 2540.

113 "พระธรรมปิฎกชัชวาลเสียม เสนอทางฟื้นฟูศาสนา," มติชนรายวัน (12 กุมภาพันธ์ 2539): 2.

สังฆมนตรี สังฆสภาและคณะวินัยธร ซึ่งพระมหาสุรพล สุจริโต ได้ให้ความเห็นว่า "พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ล้าหลังมาก ไม่ทันการณ์ กำหนดให้คณะสงฆ์ต้องทำงานหนักในขณะที่ชราภาพ ซึ่งฝืนกฎธรรมชาติ" แต่จะอย่างไรก็ตาม หากไม่สามารถแก้ไขตามแบบดังกล่าวนี้ ก็อาจใช้รูปแบบอื่นที่เป็นการกระจายอำนาจ ลดความหนักในการปฏิบัติภารกิจของพระมหาเถระสงฆ์ให้ท่านดำรงอยู่ในฐานะที่ควรแก่การเคารพบูชาและเป็นหลักชัยให้กับสถาบันสงฆ์ต่อไป

5. เพิ่มอำนาจให้แก่กรรมการศาสนา เพื่อช่วยเหลือคณะผู้รับสนองงานคณะสงฆ์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพราะบทบาทหน้าที่ของกรรมการศาสนานั้นไม่สามารถจัดการกับพระที่ทำผิดวินัย เช่น ดื่มสุรา ทรมาณสัตว์ ล่วงประเวณีได้เด็ดขาด เป็นเพราะพระไม่มีอำนาจทางกฎหมาย ต้องอาศัยอำนาจของบ้านเมืองเป็นตัวโยงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับคณะสงฆ์ โดยกรรมการศาสนาเป็นผู้ทำหน้าที่ ยิ่งการปกครองในปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นระบอบประชาธิปไตยด้วยแล้ว อำนาจหน้าที่ของกรรมการศาสนาจึงไม่เต็มทีกลายเป็นระบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่ได้ผลเลย ซึ่งเกิดจากความผิดพลาดของระบบทั้งระบบ โดยเริ่มแต่การบวชความหมายของการบวชก็หมดไป ปัจจุบันต้องเห็นว่า พระที่บวชเข้ามาแล้วไม่มีไตรสิกขาถือว่าไร้ความหมาย¹¹⁴ นอกเหนือจากการเพิ่มอำนาจให้แก่กรรมการศาสนาแล้ว รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้การสนับสนุน "พระวินัยการ" ที่มีการจัดตั้งอยู่แล้ว ซึ่งพระสุเมธาธิบดี ได้กล่าวบรรยายว่า "ฝ่ายศาสนจักรได้ดำเนินการจัดตั้งหน่วย "พระวินัยการ" เพื่อสอดส่องดูแลควบคุมให้ใกล้ชิด เช่น การบิณฑบาตเกินเวลา เพราะมีความโลภเป็นพื้นฐาน การปลอมบวช เป็นต้น การช่วยเหลือในทางปฏิบัติส่วนนี้ของฝ่ายบ้านเมืองสามารถกระทำได้โดยสนับสนุนกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจห้องที่เมื่อมีการร้องขอ อันจะทำให้การปฏิบัติงานของพระวินัยการหรือที่เรียกว่า "ตำรวจพระ" มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น"¹¹⁵

¹¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹¹⁵ สัมภาษณ์ พระสุเมธาธิบดี, 21 เมษายน 2540.

6. เพิ่มมาตรการในการตรวจสอบผู้ที่เข้ามาบวช สำหรับผู้บวชที่เคยกระทำความผิดมาก่อน เช่น ข่าผอนตายแล้วสำนักผิดจึงตัดสินใจบวช เหตุนี้ต้องด้วยเจตนาดีของผู้บวชในเบื้องต้น อดิษย์ต้องรู้รายละเอียดเบื้องต้นของผู้บวชด้วย และต้องเตรียมการให้การศึกษาบวชแก่ผู้บวชในลักษณะ เช่นนี้อย่างใกล้ชิด

ส่วนผู้บวชเพื่อหนีอาญาของบ้านเมือง โดยไม่ได้สำนึกในความผิดที่ตนทำขึ้น และขณะบวชได้ไปทำความผิดขึ้นอีกนั้น ระบบการกลั่นกรองผู้บวชที่เคยกระทำความผิดของสมัยก่อนจะไม่ยอมให้บุคคลที่เคยกระทำความผิดมาบวชเด็ดขาด แต่ก็ต้องอยู่ที่ระบบของวัดแห่งนั้น ๆ มีบางวัดที่ผู้บวชต้องดูด้วยว่าวัดนั้นให้การศึกษาและดูแลผู้บวชอย่างไรไม่เช่นนั้นวัดจะกลายเป็นที่ทิ้งขยะไป แต่เมื่อไม่ทราบเจตนาภายในของผู้บวชซึ่งมองไม่เห็น จึงต้องวางระบบการกลั่นกรองผู้บวช โดยให้พระอดิษย์เป็นผู้รับผิดชอบ กล่าวโดยสรุปพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ต้องเน้นเรื่องการศึกษาของพระสงฆ์อีกทั้งวางระบบให้ชัดเจนเกี่ยวกับการบวชและวิธีการกลั่นกรองผู้บวช โดยเน้นการทำหน้าที่และรับผิดชอบของอดิษย์ 116

แนวคิดที่จะเข้มงวดกวาดขันการทำหน้าที่ของพระอดิษย์ได้เป็นรูปร่างชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อมหาเถรสมาคมมีมติจากการประชุมครั้งที่ 4/39 เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2539 ให้เจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดดำเนินการโดยเจ้าคณะจังหวัดจะต้องกำชับให้พระอดิษย์เข้มงวดกวาดขันการตรวจสอบประวัติ และคุณสมบัติของผู้เข้ามาบรรพชาอุปสมบทให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย และเมื่อบรรพชาอุปสมบทให้แล้วต้องมีการอบรมสั่งสอนให้รู้หลักธรรม และปฏิบัติตามพระธรรมวินัย โดยต้องดูแลให้ครบ 5 ปี ไม่ใช่บวชให้แล้วก็แล้วไป จนทำให้บางคนบวชได้ไม่ถึงปี ก็ทำตัวเป็นศาสดาออกสั่งสอนชาวบ้านจนกลายเป็นข่าวให้ชาวบ้านเกิดความเบื่อหน่ายมาถึงทุกวันนี้ อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่เจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ต้องทำให้เข้มแข็ง คือ หน้าที่ในการสอดส่องดูแลพระภิกษุสามเณรในปกครองให้

116 "พระธรรมปิฎกขุจติเถอม เสนอทางพันพศาสนา," มติชนรายวัน (12 กุมภาพันธ์ 2539): 2.

ประพจน์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด และจะต้องมีการพิจารณาโทษผู้กระทำผิดอย่าง
ฉับไวและจริงจัง ไม่ใช่ทะเลาะแทะหรือมัวแต่เกรงใจกันเหมือนที่ผ่านมา

มาจนวันนี้เชื่อได้ว่าการผ่าตัดคณะสงฆ์ไม่ใช่สิ่งที่เป็นไปได้ โดยเริ่มต้นที่พระอุปัชฌาย์
ในฐานะด่านแรกของการคัดเลือกคนดีมีคุณภาพเข้าสู่ภิกษุสงฆ์และสกัดคนที่ยังไม่พร้อมให้ออก
ห่างจากการเป็นตัวแทนพระศาสนา เพื่อให้พระสงฆ์เป็นตัวแทนแห่งความเลื่อมใสศรัทธาของประชาชน
ได้อย่างสนิทใจ และเมื่อถึงวันนี้ที่พระอุปัชฌาย์สามารถปฏิบัติภารกิจของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
แล้ว คนประเภท ชายสามโบสถ์ หรือเหลื่อโปรที่อาศัยผ้าเหลืองเกาะกินพระศาสนาก็คงจะสูญพันธุ์
ไปจากโลกนี้เสียที 117

7. ผู้ถืออำนาจทางการเมืองต้องมีความรู้ความเข้าใจและความจริงใจในการแก้ปัญหา
เมื่อพระอยู่ในเมืองก็จำเป็นต้องอยู่เองที่ต้องยุ่งเกี่ยวกับการเมือง กิจการพระศาสนากับการเมืองเป็น
ของคู่กัน คมभावชกมาจากการเมืองทั้งนั้นหนีกันไม่ได้ แต่ศาสนาให้วางตัวเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่าย
ใด พระสงฆ์ต้องการความเข้าใจจากฝ่ายบ้านเมือง โดยเน้นให้การศึกษาที่สมบูรณ์แล้วจะส่งผลให้
ส่วนอื่นได้ด้วย ดังนั้น ผู้จะเข้ามาแก้ไขต้องมีความรู้ความเข้าใจด้านพระศาสนาอย่างแท้จริง เมื่อมี
เหตุการณ์พระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยเกิดขึ้นต้องมีความรู้ ความมั่นใจและความจริงใจในการแก้
ปัญหา เพราะปัญหาของพระสงฆ์เป็นปัญหาที่ละเอียดอ่อน ซึ่งเรื่องนี้ เรืองฤทธิ์ เบ็ญวงศ์ หัวหน้า
งานตรวจตรา ฝ่ายสังฆการ กล่าวไว้ว่า "การแก้ปัญหาพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยนั้นต้องเด็ดขาด
และยุติธรรม" ในขณะที่ เซวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศิริ ก็มีความเห็นทำนองเดียวกันว่า "การแก้ปัญหา
เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ ต้องทำด้วยความเด็ดขาด แต่ต้องยุติธรรม ไม่ใช่อำนาจเข้าไปรังแก ไม่ผิด
ไม่ควรเข้าไปยุ่ง ถ้าผิดไม่ควรละเว้น ต้องยุติปัญหาให้เร็วที่สุด อย่าให้เป็นตัวพาทักษิณวิจารย์ของ
ประชาชน เพราะเป็นการบั่นทอนศรัทธาเกิดผลกระทบต่อพระสงฆ์หม่มาก...ยามใดก็ตามที่ศรัทธา
ประชาชนหมดไปศาสนาจะอยู่ไม่ได้ เพราะงบบระมาณที่สนับสนุนพัฒนาวัดมาจากศรัทธาประชาชน

เกือบทั้งสิ้น...หลักของการเข้ามาดลงานด้านพระศาสนา คือ ต้องแก้ไขไม่ให้เกิดวิกฤตศรัทธา เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ ยิ่งเป็นพระที่มีชื่อเสียงผู้คนสนใจมากด้วยแล้วจะตกเป็นเหยื่อของสื่อมวลชน ตกเป็นหัวข้อข่าววิจารณ์ของประชาชนต้องยติปัญหาให้เร็วอย่าให้ยืดเยื้อ เพราะการแก้ปัญหาพระสงฆ์ละเมิดพระธรรมวินัยมิใช่แก้ได้ง่าย ๆ" 118

เป็นความจำเป็นอย่างย่งที่รัฐหรือผู้ถืออำนาจทางการเมืองจะต้องมีความรู้ความเข้าใจพระธรรมวินัยอย่างถ่องแท้พร้อมกับการมีความรู้ด้านการเมืองด้วย มิฉะนั้น จะแก้ปัญหาไม่ตรงจุด สิ่งสำคัญประการแรกที่ต้องทบทวนหลังจากเข้ารับหน้าที่ดูแลกิจการด้านพระศาสนา ก็คือ การใคร่ครวญดูว่า อำนาจหน้าที่ของคัมภีรพหุภาคย์ทรงปฏิบัติอยู่ในอดีตนอกจากกิจของการบ้านเมืองแล้วพระองค์ทรงมีพระราชภารกิจสำคัญอีกด้านหนึ่ง ได้แก่ การอุปถัมภ์ค้ำจุนพระพุทธศาสนามาทุกยุคทุกสมัย จนได้ชื่อว่า "ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ" แต่เมื่อฝ่ายการเมืองรับถ่ายโอนพระราชอำนาจมาจากพระองค์ท่านแล้วควรจะปฏิบัติหน้าที่ทั้งหมดที่เคยทรงกระทำไม่ใช่ทำเสมือนที่ผ่านมา เพราะหากจะหวงคึดกลับมาทำนุบำรุงพระศาสนาอย่างจริงจังในวันนี้ก็ยังไม่ถือว่าสายอย่างน้อยที่สุดก็จะได้ชื่อว่า เป็นพุทธบริษัทผู้มีส่วนจรรโลงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองชั่วกาลนาน

---

118 สัมภาษณ์ เชาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศิริ, 21 มกราคม 2540.

สรุป

ความเปลี่ยนแปลงตามโลกยุคโลกาภิวัตน์ของไทย ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากมายต่อกระบวนการทางสังคมไม่ว่าจะเป็นด้านสถาบันเศรษฐกิจ สถาบันสังคม สถาบันการเมืองหรือแม้แต่สถาบันสงฆ์ ประกอบกับความเป็นโลกยุคอุตสาหกรรมทำให้ความเปลี่ยนแปลงมีความรุนแรงยิ่งขึ้น

รอบทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2528-2538) จากการศึกษาการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ พบว่ามีสาเหตุ ดังนี้

1. เหตุปัจจัยภายใน เพราะ

1.1 ความบกพร่องของระบบการฝึกฝนอบรม เกิดจาก

- 1.1.1 การบวชไร้เป้าหมายและง่ายเกินไป
- 1.1.2 พระอุปัชฌาย์อาจารย์ขาดการอบรมสั่งสอน
- 1.1.3 ระบบการศึกษาของสงฆ์ไม่ทั่วถึงและบกพร่อง

1.2 ความบกพร่องของระบบการควบคุม เกิดจาก

- 1.2.1 ระบบบริหารและระบบปกครองคณะสงฆ์ไม่เอื้ออำนวยไร้ประสิทธิภาพ
- 1.2.2 การควบคุมบกพร่อง เช่น การพิจารณาความผิดตามกฎหมาย
- 1.2.3 การปกครองคณะสงฆ์เกื้อกูลต่อการเพิ่มกิเลสมากกว่าการประพฤติพรหมจรรย์

2. เหตุปัจจัยภายนอก เพราะ

2.1 การสนับสนุนพระสงฆ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อการดำรงเพศพรหมจรรย์ เกิดจาก

- 2.1.1 การให้ยศและตำแหน่งพระมีได้ให้กันที่คุณภาพการศึกษา
- 2.1.2 การปล่อยให้พระมีเงินส่วนตัวได้
- 2.1.3 ผลประโยชน์ของวัดและศาสนามีมากขึ้นและมีค่านองประโยชน์นั้น

- 2.2 ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เกิดจาก
  - 2.2.1 สังคมเป็นโลกาภิวัตน์กระทบไปทั่วโลก
  - 2.2.2 สังคมสลับซับซ้อนและขยายใหญ่ขึ้น
  - 2.2.3 การแพร่ระบาดของวัฒนธรรมต่างชาติ
- 2.3 ความไม่เข้าใจพระธรรมวินัยของพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส
- 2.4 อำนาจการเมืองไร้ระบบจัดการกับพระกระทำผิดและไม่เอื้อด้านงบประมาณ
- 2.5 ความเป็นสังคมยุคข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน

จำนวนพระสงฆ์ที่ละเมิดพระธรรมวินัย พบว่า ไม่มากไปกว่าในยุคสมัยใด แต่การเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องและไร้ความรับผิดชอบในบางครั้ง ทำให้รู้ว่ามีจำนวนมาก

ความหนักเบาของเหตุการณ์ ศึกษาพบว่า ไม่แตกต่างไปจากเมื่อก่อน แต่เนื่องจากมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องจึงทำให้การแก้ปัญหายากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ สาเหตุการละเมิดก็มีเพิ่มขึ้น เพราะความเป็นสังคมสมัยใหม่

ผลกระทบที่เกิดขึ้น ได้พบว่า หากพระสงฆ์ที่ละเมิดพระธรรมวินัยนั้นเป็นผู้ที่ปราศจากชื่อเสียง ไม่เป็นที่รู้จักของผู้คนผลกระทบจะน้อย แต่ตรงกันข้ามหากพระสงฆ์มีชื่อเสียงอันกว้างไกล มีบริวารและผู้อิงผลประโยชน์มาก ย่อมมีผลกระทบต่อสถาบันต่าง ๆ ค่อนข้างมาก ดังนี้

1. ต่อสถาบันสงฆ์ ทำให้ผู้คนมีศรัทธาในการบำรุงพระสงฆ์น้อยลง
2. ต่อสถาบันทางการเมือง แยกเป็น 2 ระยะ
  - 2.1 ระยะสั้นหรือทางตรง มีน้อย
  - 2.2 ระยะยาวหรือทางอ้อม มีมากเปรียบเหมือนสั้มน้ำที่กักตุนระบบการเมืองทั้งระบบเพราะนักการเมืองมีศรัทธาดดถอยทำให้ขาดคุณธรรม

การแก้ปัญหาจากอำนาจการเมือง ได้ศึกษาพบว่า อำนาจการเมืองไม่ให้ความสนใจต่อปัญหานี้เท่าที่ควร เมื่อถกกระทันหันมากเข้าก็เข้าไปจัดการแก้ไขโดยขาดการศึกษาพระธรรมวินัยให้ถ่องแท้ ทำให้เกิดปัญหาเรื้อรังและไร้ประสิทธิภาพ รวมทั้งไม่สนับสนุนงบประมาณด้านพระศาสนาให้เพียงพอที่จะพัฒนากิจการคณะสงฆ์ได้

แนวทางในการแก้ปัญหา เห็นควรดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสควรศึกษาพระธรรมวินัยให้เข้าใจอย่างถูกต้องถ่องแท้
2. ปรับปรุงระบบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยเป็นที่ตั้ง
3. จัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ให้ทั่วถึง
4. ปรับปรุงรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ให้เน้นการกระจายอำนาจ
5. เพิ่มอำนาจให้แก่กรรมการศาสนา
6. เพิ่มมาตรการในการตรวจสอบผู้จะเข้ามาบวช
7. ผู้ถืออำนาจการเมืองต้องมีความรู้ในพระธรรมวินัยอย่างถ่องแท้และชัดเจน

ความเป็นโลกยุคข้อมูลข่าวสาร ทำให้เหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในโลกเปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก การติดต่อสื่อสาร การคมนาคม เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว เท่ากับเป็นการย่อโลกให้เล็กลง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในมุมโลกข้างหนึ่ง ผู้คนที่อาศัยอยู่ในซีกโลกอีกด้านหนึ่งสามารถรับรู้ได้ในพริบตา พัฒนาการดังกล่าวมีผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อมวลมนุษยชาติ ความเป็นอยู่ ตลอดจนความรู้สึกของพลโลก การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตและจบลงในวงอันแคบแต่ถูกเผยแพร่ให้ขยายเป็นวงกว้างออกไปในปัจจุบัน พฤติกรรมเพียงเล็กน้อยกลับรู้สึกได้ว่าใหญ่โตเกินความเป็นจริง ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ถืออำนาจทางการเมืองจะต้องเข้ามาแก้ไขอย่างจริงจังและเด็ดเดี่ยว ปราศจากการบิดความรับผิดชอบเหมือนอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้ จะต้องได้รับความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ อาทิ สื่อสารมวลชนและพุทธบริษัททุกฝ่ายอย่างเต็มที่ เพื่อจรรโลงพระศาสนาให้คงอยู่เป็นมรดกที่ทรงคุณค่าของชาติสืบไป